॥ શ્રી આગમપ્રભાકર – શ્રુતશિલવારિધિ. ॥

॥ પૂજ્ય શ્રી-પુણ્યવિજયજી મહારાજ સાહેબ ॥

॥ વ્યાખ્યાન-પિયુષ ॥

॥ પુજ્ય શ્રી-મિત્રવિજયજી મહારાજ સાહેબ ॥

॥ શ્રી આત્મવલ્લભ સોહન ગુરુભ્યો નમોનમઃ ॥

અર્હં-મહામંત્રનો ચમત્કાર

॥ [illegible] ॥

—[illegible]—

મુનિરાજ શ્રી [illegible] મહારાજ

[illegible]

[illegible]

નિવેદન

સજ્જન મહાશયો,

આ અર્હં-મહામંત્રના સંવાદમાં તેમજ બાઈ મીનાના સંવાદમાં આપશ્રી સર્વેને અનેક પ્રકારની જાણવા જેવી જ્ઞાન-ગોષ્ઠી જાણવામાં આવશે.

તે સંવાદની શરૂઆતથી જ જાણવા જેવી "મુક્તિપ્રાપ્તિ-ના બોધજન્ય સુવાક્યોની યોજના બાબત સમજે આપ સજ્જનોને ઉપયોગમાં આવશે. માટે જ સર્વ ફિરકાની બુકો એ ધ્યાનપૂર્વક અવલોક્ય લાભની પ્રાપ્તી થવા સંપૂર્ણ ખાત્રી છે. માટે "આ બાળગોપાળને લક્ષ આપવા ભલામણ છે, સભામાં શોરબકોર કોઈએ પણ કરવો નહિં. શાન્તિથી શ્રવણ કરો, જેથી બધા સર્વને સાંભળવાનો અપૂર્વ લાભ મળે."

લી. જૈ.

સંવાદ લેખકે, હ્રસ્વ-દીર્ઘ અને અનુસ્વાર [illegible] ઘણી ધ્યાનતો આપ્યું છે. તેમજ પૂર્ણવિરામ-અલ્પવિરામ- પ્રશ્નચિહ્ન-ઇત્યાદીનું લક્ષ આપ્યું છે, તો પણ સજ્જનોએ ભૂલની [illegible] ભલામણ છે, [illegible] ખરુંના ?

લી. જૈન યુવક કિશોર કુમાર ચંદન

નિવેદન

સજ્જન મહાશયો,

આ અર્હન્મહામંત્રના સંવાદમાં તેમજ બાઈ બીજાના સંવાદમાં આપથી સર્વને અનેક પ્રકારની જાણવા જેવી જ્ઞાન-ગોષ્ઠી જાણવામાં આવશે.

તો સંવાદની શરૂઆતથી જ જાણવા જેવી "મુનિમયુખિ-ઓ બાલજન્ય સુખકથાની યોજના બાબત મારે આપ સજ્જનોનો ઉપયોગમાં આવશે. માટે જ સર્વ ઇત્યાદિ પુસ્તકો ધ્યાનપૂર્વક અવલોકન લાભની મારી સદા સંપૂર્ણ ભાવના છે. માટે "આ બાળગોપાળને લાભ આપવા બનાવેલ છે, સભામાં ગોખાટ કોઈએ પણ કરવો નહિં. શાન્તિથી શ્રવણ કરો, જેથી તમો સર્વને સાંભળવાનો અપૂર્વ લાભ મળે."

તા.-ક.

સંવાદ ઉપરાંત, સ્તવન- ગીત અને ધૂનનું રસભરી [illegible] સ્થાનો આપ્યું છે. તેમજ પુણ્યશ્રીરામ-અસ્પૃશ્યરામ- મહેન્દ્ર-[illegible]ઇત્યાદીનું સ્થાન આપ્યું છે. તો પણ સજ્જનોને સુધારી વાંચવા ભલામણ છે. મુનિમુક્તિ [illegible] ?

શ્રી. જૈન યુવક કિશોર કુમાર મંડળ

સંવાદ- કરતા તેમજ સભામાં ભાષણ આપતાં સજ્જનો માટે- દોહરા વાંચો.

—દોહરા-અથવા-શેરો—

સંવાદ ભજવો પ્રેમથી-પામો વિનય વિવેક;
વાક્ય રચના આવડે-થાય સુધારા અનેક, ॥ ૧ ॥

દિલખુશમાં આવી તમો- અભિનય એકટીનસાર.
સભા ઘણી હર્ષિત કરી-પામો જય જયકાર; ॥ ૨ ॥

સ્ટેજ સંવાદથી શોભતો-માનો દેવ વિમાન
કિશોર સમુહે દીપતો-એ તો સ્વર્ગ નિશાન ॥ ૩ ॥

સંવાદ સિરીઝના રંગમાં-મન રંગોને કુમાર
દિલડાં અરપો પ્રેમના-પુનિત કરો નરનાર ॥ ૪ ॥

નૂતન શૈલીથી રચી ધર્મ સિરીઝ મઝેદાર
વાંચી મનમાં રમરમી, નાટ્ય પ્રયોગમાં સાર ॥ ૫ ॥

ભજવી રમજો સ્નેહ થી-સુંદર નાટ્ય વિલાસ
વાણી મધુરી નેહથી-થાય છે સઉની ખાસ ॥ ૬ ॥

મન મોજી ભાષા વડે-વાક્ય રચી મનોહાર,
સભા જન ખુશી થઈ-કહે ધન્ય અવતાર ॥ ૭ ॥

ભાષણ કરતાં આવડે-ધ્રુજે ના પગ લગાર
નિડર બનીને મુખડે-જનરલ સભા મોઝાર ॥ ૮ ॥

મનન કરીને વાંચતાં— ભાષા નિર્મળ થાય
સભ્ય સભામાં બોલતાં—કથની રસીલી સોહાય ॥ ૯ ॥

" કોવિદ " થઈ ને આપશે—વિજય પતાક હેત
ધન ધન એની માતને—તથા કુલ સપુત ॥ ૧૦ ॥

" શિક્ષક " સારૂં શિખવે—મનમાં ધારીને ટેક
જે વિદ્યાર્થી નિવડે—તો પામે શોભા વિવેક ॥ ૧૧ ॥

રજુ જયુ કરીને બોલતા—સભામાં શોભે અપાર
ભાગ્યશાળીઓ દિપતા—વકતા છે, વકતા એ છે ખાસ ॥ ૧૨ ॥

ધન ધન તેહની જીહવા—ધન ધન કથની સાર
ધન ધન તેનો જન્મ આ—અગ્રેસર આ છે વિલાસ ॥ ૧૩ ॥

॥ સંવાદ કરવાના પુસ્તક—તેમજ શિખો જે ધ્યાનમાં લેવું ॥

॥ નમ્ર ભાવે વિજ્ઞપ્તિ ॥

॥ શ્રી જૈન કિશોર કુમાર યુવક મિત્ર મંડળ ॥

લુણસાવાડ–મોટીપોળ–અમદાવાદ–૧

સજ્જન મહાશયજીને નમ્ર ભાવે વિદીત થાય જે અમારા ઉપકારી ગુરૂમહારાજ શ્રી મિત્ર વિજયજી સાહેબના પ્રવિત્ર "ચરણોમાં વંદન કરીને" અમારૂં મિત્રમંડળ બહુમાન પૂર્વક વિનંતી કરે છે કે— આપશ્રીજી આપના અમુલ્ય સમયનો ભોગ આપી— અમને "મહામંત્ર નવકાર ઉપર બોધ જન્ય એક સુંદર સંવાદ બનાવી આપો." દયાળુ ગુરૂએ મંડળની અરજીનો સ્વિકાર કરી- "શ્રી અર્હન્મહામંત્રના અનેક ચમત્કાર" ઉપર અમર કુમારને પ્રાપ્ત થયેલ "અર્હન્મહામંત્રનો ચમત્કાર" આ નામક લઘુ- પુસ્તિકા તે અનેક સદ્ગુણોવડે ગુંફીત અને બુદ્ધિમંતોને વખાણવા લાયક તેમજ બોધજન્ય સુલલિત વાકયોથી સુશોભિત તથા લેખક ની કસાયેલી કલમથી કસાયેલ–આ– પુસ્તિકા અમારા માનીતા "યુવાનો તેમજ ઉત્સાહિ કિશોરોના" કર કમળોમાં આપતા અનેરો આનંદ ઉદ્ભવે છે. તેમજ ધર્મિસજ્જનોના હૃદયમાં ધર્મ- શ્રદ્ધાનું વારિ છાંટે છે. અને શ્રદ્ધાને ઉલ્લાસીત બનાવે છે. મુખ્યત્ત્વે ધર્મશ્રદ્ધાની જ વૃદ્ધિ કરનાર નિવડે છે. તથા આ પુસ્તિકા વાંચન મનન કરવાથી જ મનો મંદિરમાં અનેરો આનંદ ઉત્પન્ન થાય છે. આદિ અનેક પ્રકારના લાભો બુદ્ધિવાન પોતાની વિકસીત મતિથી મેળવી શકે છે. આ– પુસ્તિકા માટે વધારે પ્રમાણમાં લખવું તે ઠીક લાગતું નથી.

શ્રી નવકાર મહામંત્રના ચમત્કાર ઉપર આ અનુપમ પુસ્તિકા આપી મંડળને ખૂબજ ઉત્સાહિત કર્યા છે, તેનો આભાર ગુરૂના ચરણે નમી વિરમીએ છીએ.

લી. આપના લઘુબાળ-મિત્રો.

પ્રમુખ-વિપુલભાઈ હિંમતલાલ પાલખીવાળા
ઉપપ્રમુખ-વિનીતકુમાર મનુભાઈ પાલખીવાળા
મંત્રી- ધર્મેશકુમાર રતીલાલ સુતરીયા
ઉપ-મંત્રી-ચરણકુમાર ચીમનલાલ દફતરી
કોષાધ્યક્ષ-મહેશકુમાર કાન્તીલાલ શાહ
જો-સેક્રેટરી-ગિરીશકુમાર નટુલાલ પટેલ
સેક્રેટરી- નરેશકુમાર ચીમનલાલ દફતર

લી. અમે છીએ આપના ચરણમાં લઘુબંધુઓના
સસ્નેહ જય જિનેન્દ્ર વાંચી આભારી કરશોજી.
ઝુમખાપાડ મોટીપોળ-રતનપુર
અમદાવાદ-૧

[illegible]

[illegible] "[illegible] વિજયાનંદ મહારાજ બાળવયમાં આપની દિક્ષાના સ્વીકાર કરી." શ્રી અજ્ઞાન તિમીર તરણિ કલિકાલ કલ્પતરુ આદિ અનેક પદવિભૂષિત" પૂજ્યપાદ શ્રીમદ્ ૧૦૦૮ શ્રી વિજય વલ્લભસૂરીશ્વરજી મહારાજ શ્રીના સુશિષ્ય રત્ન પૂજ્ય ઉપાધ્યાય શ્રી સોહનવિજયજી મહારાજના શિષ્ય મુનિરાજ શ્રી મિત્રવિજયજી મહારાજ કે જેઓ શ્રી એ વડોદરા–સુરત–મુંબઈ–પુના–કલકત્તા મુર્શિદાબાદ–અજમેર બિયાવર–આગ્રા–જયપુર તેમજ મેવાડ રાજ્યમાં આદિ અનેક શહેરો ગામોમાં ચાતુર્માસ કરી અનેક જીવોના ઉપકારી પૂજ્ય શ્રી હાલમાં તેઓની ૮૮ વર્ષની લગભગની વયોવૃદ્ધ ઉંમરે અમદાવાદ લુણસાવાડ મોટીપોળના શ્રી જૈન શ્વેતામ્બર ઉપાશ્રયમાં સ્થીરતા કરી રહ્યા છે. તેઓશ્રીએ યુવાવસ્થામાં કિશોરકુમાર તેમજ યુવક-વર્ગની આગ્રહભરી વિનંતિને માન આપી "જમાનાને" અનુસરતા અનેક સંવાદો જો કે "ધાર્મિક "નૈતિક વ્યવહારિક" ઐતિહાસિક" તેમજ અનેક ઉપદેશીક કોમિકો જેમકે લખપતિની રેવડી–ધાર્મિક

ક્રિકેટ, સટ્ટાના શુભ અશુભનું જ્ઞાન ઇત્યાદિ આધુનિક જમાનાને માન આપી છપાઈ ચાલુજ રાખેલ પહેલાં જગજાહેર થઈ ગયા છે. અમદાવાદ લુણસાવાડ મોટીપોળના ઇત્યાદિ કિશોર કુમારો તેમજ યુવાન વર્ગની વિનંતિને માન આપી. પૂજ્ય શ્રી એ આધુનિક જમાનાને અનુસરતા સુંદર વાક્ય શૈલીમાં "શ્રી અર્હન્મહામંત્રનો ચમત્કાર" તેમજ "શ્રી બાહુબલિજીની ભૂમિકા" નામક બે ધાર્મિક સંવાદો બનાવી આપી અમારા બાળકોની ઇચ્છા પૂર્ણ કરી છે.

તે સાંભળી પત્ર વાંચી વિદીત થાય કે શ્રીમાન નિપૂણકુમાર નિર્મળકુમાર અને નરેશકુમાર આ ત્રણે વિનીત કુમારોએ આપ શ્રીની આજ્ઞાને આધિન થઈ તે ઉપરોક્ત બન્ને સંવાદોની ગાથા શબ્દોમાં પ્રેસ કોપી કરી રહ્યા છે. "તે ત્રણે ત્રિપુટી કુમારોને" અમોથી શ્રી જૈન નવયુવક મંડળ-કાળના અધિપતિ નગરશેઠ શ્રી ઝવેરચંદ નેમચંદના સહર્ષ જય જીનેન્દ્ર વાંચશોજી.

મુ. બીલાબાગ કરજણ સ્ટેશન રોડથી—

॥ હિતશિક્ષાના બે વાકયો ॥

ચિન્તાથી ચતુરાઈ ઘટે—ઘટે રૂપ ગુણ જ્ઞાન,
ચિન્તા અતિ અભાગણી—ચિન્તા ચિતા સમાન ॥૧॥

હોંશિયાર રહના ચાહિયે—દુનિયા બડી શયતાન હૈ,
બિચાર કે અપની જીગર—દૂસરે કો દેના ચાહિયે. ॥૨॥

જોતા જગતના ભાવને—આ કાળમાં છે દુઃખ ઘણું,
ચેતી ચતુરનર ચાલીએ—રહેશે તમને સુખ ઘણું. ॥૩॥

સજજન તણા સુ વાકયને—હૃદયે કદી ચાહતી નથી,
તેવા નફ્ફટ નિર્લજજને–દુનિયા કદી ચાહતી નથી, ॥૪॥

સોલ વરસના કુંવરને—આવે નહિં જો સાન,
વીસ વરસ વત્યા પછી—ના રહે સાન ને ભાન. ॥૫॥

જો ચેતો તો ચેતજો—ગફલત જરા નવ થાય,
સત્ય કથન છે વિશ્વનું—હરિ હર બ્રહ્માગાય. ॥૬॥

ઘર ગથ્થુ ચોરી કરે—સમયે ડાકુ થાય,
જો વાર્યો તો નવ વેર—તો તે બેડીથી બંધાય. ॥૭॥

॥ શ્રી યુવક કિશોરકુમાર જૈન મિત્ર મંડળ ॥

મંડળના સભ્યો—

દિલીપકુમાર હિંમતલાલ શાહ.
વિજયકુમાર બાપુલાલ શાહ.
વિક્રમકુમાર બાપુલાલ શાહ.
દેવેન્દ્રકુમાર જશવંતલાલ શાહ.
કિરીટકુમાર બાલાભાઈ શાહ.
ચંદુલાલ આત્મારામ પાલખીવાળા.
શ્રીપાલકુમાર અમૃતભાઈ શાહ.
સુરેન્દ્રકુમાર રતીલાલ સુતરીયા.
નરેશકુમાર દલીચંદ શાહ.
શ્રેણીકકુમાર અમૃતભાઈ શાહ.
જિતેન્દ્રકુમાર કાંતિલાલ સુતરીયા.
હેમંતકુમાર આત્મારામ શાહ.

॥ કવ્વાલી—[illegible]—[illegible] ॥

અમારૂં મિત્ર મંડળતો [illegible],
જુઓ કંચન રાગી [illegible]—[illegible] છે. ॥૧॥

થયા છે વર્ષ પંદરના—[illegible] છે,
કોમળ છે કાયાને સુંદર—[illegible] છે. ॥૨॥

ભણે છે પ્રેમથી વિદ્યા—[illegible] છે,
ગુરૂના વચન ને [illegible]—[illegible] તેને પાળે છે. ॥૩॥

માતા પિતા વડિલોના—વિનય બાતોને બજવે છે,
કુલિન કુલવાન છે સારા—ધનિક ધનવાન છાજે છે. ॥૪॥

જીગરની જ્યોત મેં માની—"કમળ મુખ" કાન્તી છે સારી,
જયવન્તિ "જીવન" ની દોરી-વિજયી છે મિત્રોની ટોળી ॥૫॥

સ્વધર્મિ મિત્રો એ પ્યારા—ક્ષમા ગુણો ઘણા સારા,
ગુણિજનના ગુણ ક્યારા સહુને લાગે છે વ્હાલા. ॥૬॥

વિજય ગુરૂ મિત્રને પ્યારા—જગતમાં સહુને લાગે સારા,
વિજયી પામો મહિયલ ક્યારા-'ભદ્રેશ' સુખ શાન્તિની ધારા. ॥૭॥

॥ સમાપ્ત ॥

॥ સ-સ્નેહ-આભાર ॥

શ્રી કિશોરકુમાર તેમજ યુવકોના અત્યુત્તમ ઉત્સાહને સમયે સમયે પૂર્ણ કરતા તથા તેમના મનોભાવને અનુપમ રીતે–પ્રદેશને પરિપૂર્ણ કરાવતા—" શ્રી [illegible] તેમજ શ્રી " [illegible] "નામના બે [illegible] સહાયદાતા સહાય આપી ઉપરના નાણા પ્રમાણે પુસ્તકોનાં ઉત્સાહદાતાઓની શુભ-નામાવલી નીચે પ્રમાણે આપવામાં આવી છે.

૨૫૧	શ્રીમાન	શેઠ	[illegible]	અમદાવાદ
૧૫૧	,,	,,	[illegible]	,,
૧૫૧	,,	,,	[illegible]	,,
૧૫૧	,,	,,	[illegible]	,,
૧૫૧	,,	,,	[illegible]	
			[illegible]	[illegible]
૧૦૧	,,	,,	[illegible]	અમદાવાદ
૧૦૧	,,	,,	[illegible]	,,
૧૦૧	,,	,,	[illegible]	,,
૧૦૧	,,	,,	[illegible]	[illegible]
૧૦૧	,,	,,	[illegible]	[illegible]
૧૦૧	,,	,,	[illegible]	[illegible]
૫૧	,,	,,	[illegible]	અમદાવાદ
[illegible]	,,	,,	[illegible]	,,
[illegible]	,,	,,	[illegible]	[illegible]
[illegible]	,,	,,	[illegible]	અમદાવાદ
[illegible]	,,	,,	[illegible]	,,
[illegible]	,,	,,	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]		[illegible]	અમદાવાદ

ઉપરોક્ત સદ્દગૃહસ્થોએ આ પુસ્તિકા છપાવી પ્રસિદ્ધ કરાવવા માટે પોતાની ભકિત પ્રમાણે સહાયતા આપી, આમારા ઉત્સાહને વૃદ્ધીગત કરેલ છે. તે બદલ અમો અંતઃકરણ પૂર્વક ભૂરિ ભૂરિ આભાર માનીએ છીએ.

લી. શ્રી જૈન કિશોરકુમાર મિત્ર મંડળ.

શ્રી અર્હન્મહામંત્રના સંવાદના પાત્રો

શ્રેણિક મહારાજા	મગધ દેશના રાજા
મહામંત્રી અભયકુમાર	મગધદેશના મહામાત્ય
સમરસિંહ	મગધદેશના સેનાધિપતિ
ભૂપતસિંહ	મગધદેશના કોટવાલ
સુરસિંહ	મગધદેશના ફોજદાર
ધનપાલ [કોષાધ્યક્ષ]	ખજાનચી—રાજભંડારના રક્ષક
સૌધર્મેન્દ્ર દેવ	મહામંત્રનું ધ્યાન ધરતાં "અમર" ઉપર તુષ્ટમાન થયેલ ઈન્દ્રદેવ
જયઘોષ	ઉપદેશક—મહાપુરૂષ "મહાત્મા"
રૂષભદત્ત બ્રાહ્મણ	બ્રાહ્મણનું એક ગરીબ કુટુંબ
ધારણી બ્રાહ્મણી	રૂષભદત્ત બ્રાહ્મણની પત્નિ
અમરકુમાર	રૂષભદત્ત બ્રાહ્મણનો સુપુત્ર
શંકરકાકા	"અમર" કુટુંબી વર્ગ કાકા—કાકી આદિ
જંબૂડી	"અમર"ની બ્હેન
ધર્મદાસ	અમરના દુઃખથી દુઃખી થતાં નગર પ્રજા વર્ગ
જીનદાસ	" " " " " " "

જયશંકર ગૌરિશંકર પ્રભાશંકર કુનભાઇ	રાજગોર તથા જ્યોતીષીઓ [જોષીઓ] હોમ હવન કરનાર જોષી
મોતીભાઇ	રાજ્યમાં "પટહ" વગાડી જાહેરાત આપ
બાપજીસિંગ	મહારાજની છડી પુકારનાર છડીદાર
અર્જુનસિંગ	રાજ સિપાઈ
નાથાભાઇ જેનાભાઇ પુનાભાઇ	મહારાજના સુબેદો " " " "

ગુલાબ કિશોર [સિપાઈ] મહારાજની સાહેબાઓનો રક્ષક

તા. ૬.

આ શ્રીમત સંબંધ ધરાવતા પુરુષોને નિમીત્ત મારૂ જે
ધણીએ પ્રભાતમાં વિધિની જરૂરત સંબંધમાં જણાય તો આપી
પાનાની મદદ કુલના કિશોરકુમારો છુ, વાંચે છે.
બચ્ચાઓમાં પુત્ર સંબંધની શરૂઆત કરતા

વિક્રમકુમાર	સંબંધની	વિધિનું	સુવાસ	કરતાં	કુમાર
દિલીપકુમાર	"	"	"	"	"
મહેન્દ્રકુમાર	"	"	"	"	"
ગોવિંદકુમાર	"	"	"	"	"
સુમંતસિંહ	"	"	"	"	"

॥ પ્રથમ–અંક ॥

"મંગલ પાઠ"

સુસ્વરી કુમારો— નમન કરો ભવી વીર જીનંદા— ॥
કાપે કરમ કઠીણ મુણીન્દા; ॥ નમન ॥

ભવ દુઃખ ભંજન નાથ નિરંજન,
તરણ તારણ વિભો દિન દયાલ; ॥ નમન ॥

ઈચ્છા પુરો ત્રિસલા નન્દન,
આપો અમને શિવ સુખ મેવા, ॥ નમન ॥

મહામંત્રનું ધ્યાન ધરંતા,
"અમરકુમાર" વિજય જયવન્તા; ॥ નમન ॥

નાટ્ય પ્રયોગમાં ભજવી ગાતા,
સુંદર શૈલીના વિખ્યાતા, ॥ નમન ॥

મિત્ર બાળ મંડળ સહ ગાતા.

॥ પ્રથમ-અંકની શરૂઆત ॥

બકુલભાઈ — કિશોરકુમારો-હું તમારી રાહમાં છું. તમો [illegible] [illegible] છો ?

દીલીપકુમાર — પધારો પધારો અમારા માનીતા મહેમાન પધારો; આપના દર્શનથી અમારા અંતર [illegible] છે. આપને અમો કેમ યાદ કર્યા ચાહું ?

બકુલભાઈ — વિનીત કુમારો ! તમોને યાદ કરવાનું કારણ [illegible] છે, અને તમારા [illegible] [illegible] [illegible] છે. અને [illegible] [illegible] છે.

બીપિનકુમાર — " [illegible] [illegible] " [illegible] ! તમારા [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

બકુલભાઈ — [illegible] કુમારો, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] " [illegible] " [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] " [illegible] [illegible] [illegible] " [illegible] " [illegible] [illegible] [illegible] છે. [illegible] [illegible] [illegible] " [illegible] " [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] " [illegible] " [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે.

વિમળકુમાર — સજ્જન મહોદય ! ગુંજી રહ્યા છે. તેનું કારણ
" તમો અમોને કોઈ પણ રીતે વ્યવસ્થિત પણે
વિદીત કરશો ખરા.... ?

બકુલભાઇ — કેમ નહિં— કુમારો- તમોને જણાવવામાં કાંઇપણ
વાંધો નથી. તમો—સહુ એક ધ્યાનથી-સાંભળો,
હું તમોને જણાવું છું.

" "ભાઇબીજના" ના પવિત્ર દિવસે એક પરો-
પકારી દિવ્ય બાળકનો "નામદાર સરકાર"
ગાયકવાડ મહારાજાની રાજધાની "પાટનગર"
ની સૌરમ્યભૂમી પર "વિશાશ્રીમાલી જ્ઞાતિમાં"
વિક્રમ— સંવત— ૧૯૨૭ ના કાર્તિક સુદિ "ભાઈ-
બીજના દિવસે "શ્રીમતી— ઇચ્છાદેવી" ની
રત્નકુક્ષીથી પુત્ન રત્નનો જન્મ થાય છે.

બિપીનકુમાર — મહાશય ! એ તો ઠીક—જન્મ તો ભૂમી પર જ
" સર્વના થાય છે. તેમાં વળી આશ્ચર્ય જેવું શું ?

બકુલભાઇ — સત્ય છે. "કુમારો" તમારૂં કથન બરાબર છે,
" પરંતુ તે બાળક પુનીત ભાગ્યવન્ત છે. "દીપચંદ
શેઠના કુલને દીપાવી" બાળવયમાં જ 'છગન'
નામધારી આ— અવનિમાં એક ત્યાગી "જૈન"
મુનિરાજ બને છે, અને "વલ્લભનામ" થી
વિભૂષિત થાય છે. તે પ્રાણથી પ્યારા "વલ્લભ"
પોતાના ઉપકારી ગુરૂમહારાજ પાસેથી "વિનય
પૂર્વક સમગ્ર શાસ્ત્ર સિદ્ધાન્તના" ગીતાર્થ બની
પન્યાસ-પદ અનેક બિરૂદોને પ્રાપ્ત કરી- "આ-
ચાર્ય પદ" થી સુશોભીત છે. અને તેઓશ્રી

"[illegible]" નામને અને તે મહાપુરુષ
[illegible] ગાળાના—૮૨ વર્ષ પૂર્ણ કરી "વિક્રમ
સંવત ૮૬ માં સ્વર્ગમાં પ્રયાણ કર્યું છે.

ચંદ્રકાન્ત — કહે છે તે તો ઘણું જ પ્રશંસનીય થયું છે,
પરંતુ તેમાં તમારો શો હિસ્સો છે. તે અમોને
નિવેદન કરો? (કુમારેન્દુ [illegible] સાંભળીને)

[illegible] — [illegible] કુમારો તમારું કહેવું વિચારણીય છે. અને
તે માન્ય છે. "[illegible]—" [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] પૂર્ણ [illegible] છે. તે
[illegible] કુમારોની [illegible] છે.
તેની [illegible] છે.

[illegible] — [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
કરીશું.

આપો અમને જ્ઞાન સુકાની—
શરણું પડીને વિનવી આજે ॥ જયજયજય ॥૨॥

શુભ સંપત્તિ આપી અમને—
સુખીયા કરજો આપ કુમારને ॥ જય જય જય ॥૩॥

હર્ષ અમારા હૃદયમાં આજે—
સુંદર મસ્તક નમીને આજે ॥ જય જય જય ॥૪॥

અતુલભાઈ — ધન્ય છે, કુમારો ધન્ય છે, પધારો હવે "નાટ્ય-ઘરમાં" આગળ થોડું થઈ ગયું છે. તેમજ [illegible] વર્ગ પણ આવી બની રહ્યા છે.

સર્વજન — બોલો સૂરીશ્વર આચાર્ય મહારાજ કી જય જય

[પડદો પડે]

[[illegible]]

[illegible] — [illegible]
[illegible] — [illegible]

[[illegible]]

મહારાજા શ્રેણિક—(વિચારીને) :

મહામંત્રી અભય—હે-મહારાજ—આપનું ફરમાન કહો.

શ્રેણિક રાજા —આજ મારું જમણું [illegible] જ [illegible] મારા
થાય છે. તે ઉપરથી મને લાગે છે કે મારા
મનનું ધારેલું કાર્ય થવા સંભવ છે.

મંત્રી અભયકુમાર—મહારાજ શુભ સૂચક નિશાનીની વાત છે. આપનું
ધાર્યું કાર્ય થાય તો મારા દિલને અનેરો
આનંદ ઉપજશે. તેમાં જરા પણ શંકા જેવું
નથી...પરંતુ...

મહારાજા શ્રેણિક—હે મંત્રીશ્વર! પરંતુ કહેવું શું? આ કાર્યમાં
મને નડતી બાધા [illegible] પછી [illegible]?

મંત્રી અભયકુમાર—રાજન્! આપ આ—નું [illegible]. " આ [illegible]
સ્વામીનું કાર્ય કરતા [illegible] પણ [illegible]
[illegible] છે. [મંત્રી "[illegible]" [illegible] [illegible]
કેમ "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible]
થયો છે!

[illegible] ગુપ્તચર—મંત્રીશ્વર! આપનું કહેવું " [illegible] [illegible]
પણ [illegible] નથી." [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] નથી.

સેનાધિપતિ સમરસિંહ—થેંક્યુ [Thankyou] મિ [Mr.] કોટવાળજી
સમયોચિત તમારૂં કથન ઠીક છે, આપણા
રાજમાન્ય "મંત્રીશ્વર" "બૃહસ્પતિ" ને પણ
બુદ્ધિબળમાં ટક્કર મારે તેમ છે.

શ્રેણિકરાજા —બીલકુલ સત્ય છે, "સેનાધિપતિ" રાજકાર્યો
ઘણા જ ગહન છે. છતાં પણ આપણા પ્રધાન-
જીની બુદ્ધિ તે ગહનકાર્ય ને પ્રકાશિત કરવામાં
સૂર્ય સમાન ભાસે છે. તેમાં જરા પણ શક મને
તો લાગતો નથી.

મંત્રીવર —મહારાજા ! જે આપનું ધારવું છે તે સત્ય
હશે, પરંતુ મ્હારામાં તેવા પ્રકારની શકિત નથી.
છતાં પણ આપના પુણ્યબળથી કાર્ય કરવામાં
વિજેતા થઈશ.

રાજા શ્રેણિક —ધન્ય છે. વિજેતા ધન્ય છે. તમારી બુદ્ધિબળના
વિકાસથી પ્રકાશિત બની રાજગૃહી શોભી રહી
છે. છતાં પણ રાજસભા માટે એક સુંદર
"ચંદ્રશાળા" બંધાવવાની મ્હારી ઇચ્છા છે. તો
"શિલ્પશાસ્ત્રના-જ્ઞાતા "કારીગરો" ને બોલાવી
મ્હારી આજ્ઞા મને જલ્દી ફળે તેમ કરો.

મહામંત્રી અભય—મહારાજા ! આપની આજ્ઞા મને સર્વથા માન્ય
છે. તમામ પ્રકારની તૈયારી આપના સમક્ષ
કરાવું છું.

રાજા શૈલિન્દ્ર —હાજી જ આવું. મંત્રીશ્વર જેમ બને તેમ કરતી હશે.

મહામંત્રી આનન્દ—તથાસ્તુ: જેવી આજ્ઞા ભૂપાલની.

[[illegible] " મંત્રી " [illegible] " [illegible] " [illegible] જાય છે. જેમ બને તેમ [illegible] જાય છે.]

—આવું ઉગ્રસુદાસ—ઉગ્રસુદાસ.

ઉગ્રસુદાસ — [illegible] હાજર [illegible].

મંત્રી આનન્દકુમાર—[illegible] સભામાં [illegible].

ઉગ્રસુદાસ — જેવી આજ્ઞા મંત્રીશ્વરની. [illegible].

[[illegible]]

આનન્દકુમાર [illegible]—[illegible] [illegible] નથી.

મહામંત્રી આનન્દકુમાર—[illegible]

નામના નગરે મોકલી "શિલ્પશાસ્ત્ર" માં નિષ્ણાત શિલ્પીઓને પોતાના "ઓજાર લઈ આપણા મથુરજી ઠાકોર. સાંઢણી સ્વાર સાથે જ આવવા જણાવ-સે....આ...." રૂક્કો " આ દરબારી રૂક્કો લઈ જેમ બને તેમ જલ્દી આવવા જણાવ.

અશ્વપાલ જુગલકિશોર–જેવી આપશ્રીની આજ્ઞા. જાઉં છું અને આપણા સાંઢણી સ્વાર "કાલુભા" ને આપે આપેલો "દરબારી રૂક્કો" આપી સોપાલક નગરે રવાના કરૂં છું. સાહેબજી...
[જતાં નમન કરી કહેવું]

[ઉપર પ્રમાણે કથન કરી મંત્રીશ્વર પાસેથી દરબારી "રૂક્કો" લઈ અશ્વપાલનું સભાને નમન કરી જવું. સાંઢણી સ્વારનો રાજસભામાં પ્રવેશ અને નમનપૂર્વક મહામંત્રી પ્રત્યે વિનયથી કથન]

સાંઢણી સ્વાર કાલુભા–મહારાજા તેમજ રાજમંડળને આપના તાબેદારનું નમન છે.

મંત્રીશ્વર અભયકુમાર–કોણ, તું કયાંથી આવ્યો ? શું સમાચાર, મહારાજા આગળ નિવેદન કર.

સાંઢણી સ્વાર કાલુભા–મહારાજા અને માન્યવર મંત્રીજી, આપશ્રીજીની આજ્ઞા પ્રમાણે તેમજ આપના "અશ્વપાલ" ના કહેવાથી "સોપાલક નગરે" થી કારીગરોને લઈ આવ્યો છું.

મહામંત્રી અભયકુમાર—આજે આ દરબારમાં તે "બાજીગરો" ને
જલ્દી હાજર કરો.

સાંઢણી સ્વાર કાલુભા—જેવો અન્નદાતાનો હુકમ. તેઓને બોલાવી
આવું છું.

[નમનપૂર્વક "સાંઢણી સ્વાર" નું ગમન અને બાજીગરોનો
મારવાડી પોશાકમાં રાજદરબારમાં પ્રવેશ]

બાજીગરો ઉમેદ—મગધ દેશ મહારાજ આપનો જય થાઓ.

ગુલાબચંદ આદિ—વિજય થાઓ બાપુ, તમારો આપના તરફથી
"સાંઢણીસ્વારે" અમને આપ મહારાજનો
"હુકમ" તેમજ મંત્રીશ્વરનો શુભનિરોપ
આપ્યો, તે સાંભળી અમો અમારાં સર્વ
કાર્યોનો અવરોધ કરી આપના ચરણોમાં હાજર
થયા છીએ. આપ મહારાજ—હુકમ ફરમાવો

[ઉપરોક્ત નમન કરતા બાજીગરોનું સ્થાન ગ્રહણ કરી—
પોતાના મંત્રીશ્વરને પૂછપરછ કરવી]

રાજા શ્રેણિક—કેમ માન્યવર મંત્રીશ?

[વિનય પૂર્વક પોતાના સ્થાને ઊભા થવું]

મંત્રી અભયકુમાર—જી મહારાજ, આપના શિરતાજ.

રાજા શ્રેણિક—તમારી આજ્ઞાને પૂર્ણ કરનાર "[illegible]"
નગરથી બાજીગરો આવી ગયા છે. હવે જુઓ
તેઓનું ચાતુર્ય જોઈ "ચિત્તરંજન" કરાવો

આપ—આ કામ આપણા કોટવાલને સોંપી જેમ બને તેમ જલ્દી શરૂઆત કરવાની આજ્ઞા આપી દો.

અભય મહામંત્રી—જેવી આજ્ઞા ભૂપાલની—આપના "કોટવાલ" ને બોલાવી "ચંદ્રશાળા" નું બાંધકામ શરૂ કરાવું છું.

[ઉપરનું મંત્રીરાજનું કથન પૂર્ણ થતાં જ પડદાનું પડવું. છડીદારની છડીપુકાર—પ્રથમ દૃશ્ય સંપૂર્ણ]

છડીદાદ બાબરસિંગ—શિરછત્ર મહારાજા—"મગધ દેશ મહારાજ ચિરંન જીવી રહો....ખ....મા, ખ....મા.

[પડેલા પડદાની અંદર જેમ મોટી ઇમારત એકદમ તૂટી પડે તેવો મોટો અવાજ બહાર પ્રેક્ષકવર્ગ સાંભળી આશ્ચર્ય પામે તેવી રીતે "બે-ત્રણ પતરાં ઉપર" જોરથી કોઇને લાગે નહિ તેવા પ્રકારે મોટાં (૨) પથ્થર પતરાં ઉપર ફેંકવા. "ચંદ્રશાળા" ની મુખ્ય ગેટનું પતન થયું તેવું સર્વ સભામાં જાહેર થવું. "દૃશ્ય બીજું સંપૂર્ણ" બાદ પડેલા પડદાનું ખુલવું]

["દૃશ્ય ત્રીજાની શરૂઆત"—મહારાજા શ્રેણીકની રાજસભા પૂર્વવત આપતા ચુકવું નહિ. સભામાં ઉદાસ વદને "કારીગરોનો" પ્રવેશ—અને નમ્રતાપૂર્વક મહારાજા પ્રત્યે નમનથી કથન]

ઉમેદજી કારીગર— મહારાજા હદ થાય છે, અમો ઘણા જ હતાશ થયા છીએ. આજ સુધીની પ્રાપ્ત કરેલ "યશકિર્તીનો લોપ થાય છે."

શાનશેખ્ખિક — કારિગરો તમારે ઉદાસ થવાનું કારણ શું ?
ખાનનામાંથી " ખાન પાન " અને "ચાહિક"
મળે છે કે કેમ ?

[હાથ જોડી કારીગર ગુલાબચંદનું નમ્રતાથી કથન]

કારિગર ગુલાબચંદ— પૃથ્વીનાથ ! આપની આજ્ઞાથી સર્વ મળે છે.
પરંતુ અમારી જિંદગીનો દોર તૂટી રહ્યો છે.

શાન શેખ્ખિક — તૂટી રહ્યો છે તેનું કારણ ? જ્યારે તમોને ખાનને ખોટ નથી તો પછી ખેદ થવાનું કારણ શું ?

કારિગર-મુખ્ય-ઉમેદ—કારણ–કારણ આપ ધ્યાનને જણાવું તે ધ્યાન પૂર્વક મહારાજાધિરાજ ! નાથ ! આપ સાંભળો.

કારિગર–મુખ્ય–ઉમેદ— " શેર "

મહારાજ મારા દુઃખની–
કહાની કહું છું આપને
ગભરાવું છે અંતર ઘણું
હોતા નથી દિલદાર એ ॥૧॥
નિરાશાની દિશે જો આવી–
જગતમાં પસરાય છે.
તેથી દરદના પાણી
જિંદગી કહું છું શાહને ॥૨॥

— શું કહું મહારાજ થઈ ગયા છે.

શાનશેખ્ખિક — કારિગરો ! અમે નથી જાણી શકતા, તમારું દરદ ઓચિંતું કેમ બન્યું ?

કારિગર ગુલાબજી— રાજન! બનવાનું ખાસ કારણ છે. આપ
ધ્યાન પૂર્વક શ્રવણ કરો.

"શેર" — આ–ચંદ્રશાળાની–છટા–
છાઇ છે સારા દેશમાં,
બારી ઝરોખાં બારણાં—
શોભી રહયાં છે તેજમાં ॥૧॥
પણ મુખ્ય તેની ગેટનો–
મંડપ પડી પડી જાય છે.
મંગલ મુખી પ્રવેશનો
દરવાજો તૂટી જાય છે. ॥૨॥
તેથી અમારૂં હૃદય પણ–
દાઝી રહયું છે વેગથી;
હે રાજ હો શિરતાજ
અમને માફ કરજો નેહથી. ॥૩॥

[[illegible] વધુને બેજાર થતાં કારીગરોનાં વચનો સાંભળી
" [illegible] ચંપક " પણ ઉદાસ ગદેશ પૂર્વક પોતાના
[illegible] [illegible] અને કથન]

મહામંત્રી અભયકુમાર— પ્રજાપાલ મહિપાલ શાન્તરસના શિરો-
મણિ, રાજન ! આપની આજ્ઞા મને માન્ય છે.
શાસ્ત્રીઓને ત્યાં માણસ મોકલી જેમ બને તેમ
રાજદરબારમાં આવવા જણાવું છું. આપ જરા
પણ ચિંતા કરશો નહિ. કો...છડીદાર [મંત્રીઓને
નમન કરી છડીદારનું કથન]

છડીદાર — જી— હજુર આજ્ઞા સાહેબ.

મહામંત્રી અભયકુમાર— જા તો ભાઈ, આપણા રાજમાન્ય
"યોગીઓ" ને રાજસભામાં આવવા માટે જલદી
જણાવ.

સિપાઈ ગફુરદીન— જેવી આજ્ઞા યોગીઓને બોલાવી આવું છું.

[રાજસભામાં-મુનમાઉ આદિ બીજા ચાર-પાંચ યોગીરાજો
પોતાના હાથમાં મોટા ચીપિયા લઈ-જટા કપાળમાં ટીલાં
ટપકાં કરી લાંબી લાંબી જટાઓ પહેરી-સુંદર કપડાં
પહેરી "મહારાજાધિરાજના મંડળને ઉંચા હાથ કરી"
આશિર્વાદ આપતા રાજસભામાં પ્રવેશ]

મુનમાઉ
પ્રભાશંકર
ગૌરી શંકર
— જય યોગી— મગધ દેશના મહારાજ નમોસ્તુ
જય ગોરખ— ગાદી અમર રહો— જય યોગી.
[સર્વ યોગીઓ એકી સાથે ઉંચેથી બોલે]

મુનમાઉ યોગી— મહારાજાધિરાજ આજે અમને કેમ બોલાવ્યા ?

રાજા શ્રેણિક— પધારો યોગી પધારો. યોગી આસનાદિ
ગ્રહણ કરો [યોગીઓ આસન પર]

મુનમાઉ યોગી— રાજન્ ! અમારા લાયક કામ હોય ફરમાવો
આજે અમને કેમ યાદ કર્યા ?

[illegible]

ગૌરીશંકર — મહારાજા આપની કૃપા, [illegible] આરામ [illegible] ફરમાન કરો.

[[illegible]]

મહારાજા શ્રેણિક — કહો તો ખરું કે આ [illegible] તૈયાર કરાવેલ મ્હારી "ચંદ્રશાળા" નો મુખ્ય મંગલ [illegible] દરવાજો વારંવાર તૂટી પડવાનું કારણ શું ?

[ઉપરોક્ત મહારાજાનું વચન શ્રવણ કરી પોત પોતાની પાસે રહેલાં ટીપણાં ખોલી. મીન મેષ-કર્ક-આદિનું ગણવું શરૂ કરી પોતાની આંગળીથી ગણી સભાને ખુશ કરતા અટ્રમ-સટ્રમ આપસમાં બોલતા સભાસદોને રંજન કરતાં–મહારાજા શ્રેણિક રાજાને " ગૌરીશંકર પંડિત " નમ્રતાપૂર્વક સર્વ સભા શ્રવણ કરે તે પ્રમાણે કથન]

ગૌરીશંકર પંડિત—રાજન ! "જ્યોતિષશાસ્ત્રનું" ફરમાન છે કે આપની તૈયાર થતી ચંદ્રશાળાની મુખ્ય ગેટ તેમજ રંગમંડપ વારંવાર પતન થવાનું એક ગહન કારણ છે. કહેતાં કહેવાતું નથી અને બોલતા બોલાતું નથી. છતાં પણ આપની આજ્ઞાનું સાર કહીએ છીએ. આપ ધ્યાનપુર્વક શ્રવણ કરો.

મહારાજ ગોવિંદ— પંડિતજી ગજાનન કે તે જ આપણા હિતને ઇચ્છે છે. તેથી મને ગભરામણી છે. તે માટે અહીંને સાચું મને જણાવો.

મુનમાજી પંડિત — રાજન! જરૂર આપને જણાવીશું. પણ હાલ અમારી જરા ભૂલ છે તેનું કારણ શું ?

મહારાજ ગોવિંદ—તે—જાણવા હું તમારાથી ઇચ્છું છું.

ગૌરી શંકર પંડિત—રાજન! ધ્યાન પૂર્વક સાંભળો—ગોપીઓની વાત જ ગણદેશના મહારાજ આપ જરા પણ ચિન્તા કરશો નહિં. આપની ચિન્તા તે અમારું દુર્ભાગ્ય છે. નિતીકાર પણ કહે છે કે. ચિન્તાથી ચતુરાઇ ઘટે, ઘટે રૂપ ગુણ જ્ઞાન ચિન્તા અતિ અભાગણી ચિન્તા ચિતા સમાન" ॥૧॥

ગૌરીશંકર પંડિત— મહારાજ આપની ચિન્તા તે અમારા સુખનું હરણ કરતા છે.

[ઉપરોક્ત ગૌરીશંકર પંડિતનું વચન સાંભળી મહામંત્રી અનંતકુમારનું પંડિતજી પ્રતિ કથન]

મહામંત્રી અનંતકુમાર— તો પછી જુઓ, રાજન હિંમત ધરાવી આપનું હિત કરશો એમાં અમારું પણ કલ્યાણ છે અને આપણા મહારાજની ચિન્તાનું સમાધાન પણ થવાનું છે. તો પછી આપણા મહારાજની ચિન્તાનું સમાધાન કરવું તે અમારા જેવા ચાર [illegible] કર્તવ્ય છે.

મુનમાજી શાસ્ત્રી — મંત્રીવર! આપનું કહેવું સત્ય છે. અને અમોને પણ માન્ય છે.

મંત્રીશ્વર – તો તમોને આજ્ઞા છે તો મહારાજાના મનનું સમાધાન કરો.

પ્રભાશંકર પંડિત – પણ સાહેબ, તેની કર્મ[illegible] [illegible] [illegible].

મંત્રીશ્વર અભય કુમાર—તેનો જ વિચાર આપણા મહારાજા કરે છે. તેનો વિચાર આપ શાન્તિ પૂર્વક આપો જેથી મહારાજાના મનનું સમાધાન થાય.

[ઉપરોક્ત મહામંત્રીનું વચન શ્રવણ કરી પોતાની પાસે રહેલાં ટીપણાં વાંચી "મીન" "મેષ" "તુલા" ઇત્યાદી ગણતા પોતાના માથાં ધુણાવતાં વિચાર મગ્ન બનતા "મહામંત્રી" સામે જોઈ પુનમાજી શાસ્ત્રીનું મંત્રી પ્રત્યે કથન]

પુનમાજી શાસ્ત્રીજી – મગધ દેશ મહારાજા—આપ ધ્યાનપૂર્વક સાંભળો, "ચંદ્રશાળા" ની ભૂમિ મંગલમય "ગેટ" અને "રંગમંડપ" "બત્રીશ લક્ષણા બાળક" નો ભોગ માગે છે. જ્યાં સુધી ભોગ તે "ભૂમિને" નહિ મળે ત્યાં સુધી "મંગલમય ચંદ્રશાળાની ગેટ" તૈયાર નહિ જ થાય

[ઉપરોકત મોટા શાસ્ત્રી પુનમાજીનું વચન સાંભળી રાજા મંત્રી આદિનું ત્રણ મિનિટ સ્તબ્ધ થઈ જવું પણ સ્વાર્થ ઘેલા શ્રેણિક મહારાજાનું પોતાના માનીતા બુદ્ધિશાળી મહામંત્રી અભયકુમાર પ્રત્યે ગંભીર વાચાથી કથન]

રાજા શ્રેણિક – રાજ માન્ય મંત્રીજી–પુનમાજી શાસ્ત્રીનું કથન સત્ય તો ખરૂંજ, જયારે "ભૂમિ" ભોગ માગે તો જરૂર આપ્યા વિના કાર્યની સિદ્ધી થવી ઘણી જ ગહન છે.

[ઉપરોક્ત સ્વામિનું વચન શ્રવણ કરી "[illegible] મંત્રી"નું સ્વામિ પ્રત્યે નમ્ર ભાવે નિવેદન]

મહામંત્રી અભયકુમાર—મહારાજ ગહન છે. તેમાં તો પુછવું જ શું. કેમકે "બત્રીસ લક્ષણા બાળક" નો ભોગ આપવો તે કાંઈ નાની સુની વાત છે. સેંકડો જીવોનું પુણ્ય ભેગું થાય તો "એક બત્રીસ લક્ષણા બાળકનો" જન્મ થાય છે.

[ઉપરોક્ત મહામંત્રીનું કથન સાંભળી "નગર રક્ષકની" [illegible] સલામ ભરી મંત્રીશ્વર પ્રત્યે નમ્ર ભાવે કથન]

કોટવાલ — પૂજ્ય મંત્રીશ્વર ! આપનું વચન "સુંદર અને સત્યતાથી" ભરેલું છે. તથાપિ આપણા માલીકની ઇચ્છા પૂર્ણ કરવી તે આપણું મુખ્ય કર્તવ્ય છે.

મંત્રીશ્વર અભયકુમાર—કોટવાલજી ! તમારું કહેવું સત્યતાથી ભરેલું છે. પરંતુ લાચાર છું—કે "બત્રીસ લક્ષણા બાળક" ની પ્રાપ્તિ થવી ઘણી જ દુષ્કર છે.

[[illegible] [illegible] [illegible]—રાજ શ્રેણિકનું [illegible] માણસો સાથે મહેલમાં [illegible]]

રાજા શ્રેણિક મહારાજ— "ઢંઢેરો" ફેરવો. કે જેથી [illegible] "બાળકો" માં "બત્રીસલક્ષણો" જોઈ ખરીદી અમારી કામના પૂર્ણ થાય.

મહામંત્રી અભયકુમાર- પૂજ્ય મગધદેશ મહારાજા! આપની મનો-
કામનાને આધિન થઇ "પડહીને" પડહ વગા-
વાની આજ્ઞા આપી. આપના હૂકમને શિરતાજ
કરૂં છું.

[ઉપરોક્ત વચન પોતાના માનીતા મંત્રીનું શ્રવણ કરી-
મહારાજાની ખુશાલીનો પાર ન રહયો અને દિલખુશ
વદને મહામંત્રી પ્રત્યે કથન]

મહારાજા શ્રેણિક—ઘણું જ સારૂં મંત્રીવર, મ્હારી મનોકામના
પૂર્ણ કરવામાં તમો જ શક્તિશાળી છો.

મહામંત્રી અભયકુમાર—શિરતાજ ! આપની કૃપા છે તોજહું
શક્તિવાન છું.

મહારાજા શ્રેણિક— ધન્ય છે મંત્રીશ્વર, મ્હારી મનો કામનાને
સાફલ્ય કરનાર, તને ધન્ય છે,

[છડીદારની છડીપુકાર-પડદાનું પડવું-ત્રીજું દશ્ય સંપૂર્ણ]

છડીદાર બાબરસિંગ— [સભા બરખાસ્ત]
સોનેકી છડી-રૂપેકી મશાલ 'રાજાધિરાજ'
મગધદેશકે મહારાજાને ઘણી....ખ....મા,
[જોરથી બોલાવી]

[ચોથા દશ્યની શરૂઆત. રૂપસદત્ત બ્રાહ્મણની "ઝુંપડી"
કંકાસણી ઘરવાળીનો નિરંતર કલેશ. ચાર પુત્રો પર એક
પુત્રી હોવા છતાં ભિક્ષાચારી બ્રાહ્મણ રોજ સવારના
પોતાની નગરી અને આસપાસના પરામાં "લોટ માંગી-
ને" "ભીક્ષા વૃત્તિ કરી" બ્રાહ્મણનું ઘેર આવવું.

ત્યાં કુંપટીને આંગળે [ઓરડાને છેડેથી] "અમર" ને રોતો જોઈ આણંદ પિતા "અમર" ને સ્નેહ પૂર્વક પુછ્યું.]

સુભદ્રા આનાણુ—કેમ ભાઈ "અમર" તું રડી રહ્યો છે. ક્યાં ગઈ તારી મોટી બ્હેન ?

[રડતા વદને પોતાના પૂજ્ય પિતા પ્રત્યે "અમર" કુમારનું કથન]

અમર કુમાર — શું મ્હારી, મ્હોટી મને મુકતી નહિં, એ—તો મને વાંસામાં લાકડીઓનો માર મારી—ક્યાંય સંતાઈ ગઈ છે. "જુઓ કાકા" મ્હારો વાંસો.

[ઉદાસ વદને અમરની કમરે લાકડીઓના મારથી લીલા ચાઠા જોઈ પિતાનું હૃદય ભરાઈ આવાથી "અમર"ને આલિંગી દીલાસો દેવું જ કરી અમરને છાતીથી લગાવી રૂદન]

સુભદ્રા આનાણુ—અમર—ભાઈ, તું જાણે છે, ત્હારી "માં" તો શાંત સ્વભાવવાળી છે, શું કહું, મને પણ પોતાનો ગુલામ માને છે, જાણે કે પિતા જાણે છે.

[સુભદ્રા [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]]

સુભદ્રા —"ત્હારા કર્યાં ત્હેં ભોગવ્યાં, "ત્હેને કર્યા તે ભોગવશે." "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] હવે જાય છે, "અરે...એ ત્યાં ત્હેને ક્યાં સુધી."

[illegible]

—બેટા ! તું રડીશ નહિ [illegible] "અને રડતાં [illegible]" [illegible] મારી [illegible] ગિરાઈ જાય છે. [illegible] બાપા.

[રાજા સમક્ષ અભિનય આપતાં પિતાની ગોદમાં પડતાં પડતાં જ રૂદન કરતાં "અમર"ના ગળામાં કથન]

અમરકુમાર — અરેરે બાપા ! મને ઘણું બીતે છે.

રૂષભદત્ત બ્રાહ્મણ—દિકરા ! તું રડીશ નહિં– ત્હારા રડવાથી મ્હારા દિલને ઘણું દુઃખ થાય છે.

[ઉપરોક્ત "અમર"નું કથન સાંભળી ઝુંપડીમાંથી નીકળતો માતાનો અવાજ]

ધારણી બ્રાહ્મણી—અલ્યા–અમરીયા– મુઆ કોની સાથે વાતો કરે છે. પિટયા ઉભો'રે– ત્હારી જીભડી–ઘણી મોટી થઈ જણાય છે. ઉભો'રે મુઆ.

[ઝુંપડીમાંથી લાકડી લઈ આવતી પોતાની માતાને જોઇ અમરે લીધેલું વડીલનું શરણુ. ભયભીત બની માતા પ્રત્યે બાળક અમરનું રડતા રડતા બોલવું]

અમરકુમાર — ઓય રે-બાપા; અલી માડી તું મારીશ નહિં-માડી

રૂષભદત્ત બ્રાહ્મણ—અલી –રાંડ, જીવતા બાળકને શું કામ મારી, નાખે છે.

[ગુસ્સામાં આવી [illegible] ભિક્ષુ પ્રત્યે કથન]

માલણી બાઈજી — રાંડ ત્હારી માંને રાંડવો ત્હારો બાપ મેર-
મુઆ મને શું કામ રાંડ કહે છે. "નખ્ખોદીયા
પિટ્યા સામે તો તું બેઠો છે ને."
આ ત્હારો "અમરસિંહ" તો મને આંખના
પાટા જેવો લાગે છે. મુઓ મરે તોયે સારું-
મને તો ઉની ઉની લાગી નાખે છે. મુઓ.

રૂપાદત્ત બાબાજી— અરે-બાપુ આ-કુમળા બાળક ઉપર ગાળી-
ઓનો વરસાદ વરસાવી મારી નાખવો તે તને
ઠીક છે. "માતા" તું છીસ તો બાળક પ્રતિ
થોડું હેત જોઈએ, તે તું વિચાર તો કર.

[[illegible]]

માલણી બાઈજી – વિચારે શું "ઢેફાં" મુઓ મને તો આ
ઉભો એ ગમતો નથી.

[[illegible]]

રૂપાદત્ત બાબાજી—તે...આ...ઠીક, કર "ઢેફાં" આપણે
[illegible] ચાલીએ.

[[illegible]]

[illegible]

[[illegible]]

રૂપભદત્ત બ્રાહ્મણ—[illegible]

ધારણી બ્રાહ્મણી—ભૂંડી–ભૂંડી [illegible]

[ઉપરનું વચન પોતાની પત્નીનું સાંભળી ભાગ્ય ઉપર હાથ મૂકી [illegible]]

રૂપભદત્ત બ્રાહ્મણ—નારાયણ-નારાયણ-ધન્ય છે સંસારને.

॥ કવ્વાલી–તાલ–ત્રીતાલ ॥

— ગાયન —

રૂષભદત્ત બ્રાહ્મણ—"યુવાની આ દિવાનીમાં ફસાયો ભાગ્યહીણ બ્રા.
યુવાની આ દિવાની ફસાયો ભાગ્ય ॥ધ્રુ॥

નસીબના વાંકમાં આવી ન જોયું મેં ખરૂં ખોટું;
પ્રભુ શંકર ! અહો સ્વામી–બચાવી લ્યો મને
નામી ॥ યુવાની ॥ ૧ ॥

શરણમાં છું પ્રભુ ત્હારી-દેવાની દાસને તારી.
પુરવના કર્મથી કામી-પડ્યો આ ફંદમાં આણી
॥ સુખાની ॥ ૨ ॥

અરેરે !!! આ-છપન "કોઈ-ગાયું" છે દુઃખમાં-
મોઈ,
ખાવો તો ઘણું ખાઈ-જ્ઞાન ન્હાવું પુરા
મોઈ ॥ સુખાની ॥ ૩ ॥

[ભક્તિભાવપૂર્વક સ્તવન ગાવું. સ્તવન પુરું થયા બાદ [illegible]]

રૂપચંદ્ર પારખ—અરેરે— "કોઈના કર્યા કેમ ભાગ્યા" પાછું
પકડી લાવ્યો તે શેઠ પદ્મપુરમાં રહો શેઠ.
" પકડ્યો ઘણો ખન્નાયો "નારાયણ" "નારાયણ"
ભારી કેમ ગરીબ [illegible] કોઈની મદદ ન
આવશે. " જેવાં જેવાં કર્મ કર્યાં
હોય, તેને તેવાં જ ફળ મળે છે. "

ખારણી આણંદી—ઓય-ઓય: "કેવું આવ્યું છે શું ! "
આ-પાણી ઠલાવ્યું "સાહેબ" કહીને આવ્યું.
[illegible]

[[illegible]]

રૂપચંદ્ર પારખ- [illegible] "[illegible]" [illegible]
[illegible] "[illegible]" [illegible]
[illegible]

ધારણી બ્રાહ્મણી—ઓય–ઓય–ડહાપણ ગાળ્યું ડહાપણ લાંબી
જીભડી કરી ભસો છો શું ?

— સંગીત —

સમય પલટાય છે. જ્યારે–સઉ પલટાય છે ત્યારે ॥સમય॥ ॥ધ્રુ॥
રહી નહિ રહેમ ચક્ષુમાં ઉડી ગયો પ્રેમ આકાશે.
ડુબી મરજાદા દરિયામાં પ્રગટ થયો દ્વેપ ચોપાસે ॥સમયા ॥૧॥

શરમનો નવ રહયો છાંટો, જગત ઝાંખું થયું જવાળે.
જમાનો દીધો પલટાવી કરી ખુબી કળી કાળે ॥સમયા ॥૨॥

ચડાવી ચશ્મો પેબલના–ગાળામાં કોલરો ઘાલે,
બની બહુ ઇશ્કમાં–અંધા દિવાના ડોલતા ચાલે ॥સમયા ॥૩॥

સમય પલટાય છે જ્યારે સઉ,

રૂષભદત્ત બ્રાહ્મણ—ભુલ્યો ભઈસાબ–ત્હારાથી હું તો થાક્યો–તું જાણે છોકરાં જાણે, જો હવે હું તેને કાંઈ પણ કહું તો "મ્હારા–સોગન" હાર્યો બાપ તારાથી થાક્યો.

[ઉપરોક્ત પોતાના માલિક પતિદેવનું ગરીબાઈ વાળું વચન શ્રવણ કરી છાતી ઉપર હાથ મૂકી ઝુંપડી તરફ પોતાનો પગ ઉપાડતી વખતે ખુશાલીનું કથન]

ધારણી બ્રાહ્મણી – હાય–"થાક્યા ત્યારે પાક્યા" જવા દે મને ઘરમાં રોટલા શેકી ઓઝડાં તમારાં ભરૂં.

[સુંદરીના ઓરડામાં પ્રવેશ કરતાં આકાશીનું કથન]

ઓ...સાંભર્યા હો કે, મને એક વાત યાદ આવી

રૂપભદ્ર આચાર્ય— પણ તમારી વાત 'જીવનના ઝગડાથી છૂટકો થાય તો શું સારું' એથી રૂપાળીને દાઝ્યું તો ના પડે.

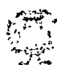
મારણી આકાશી—ઉદાસ ઉદાસ થશો નહિં આ તો આનંદની વાત છે— આનંદની.

રૂપભદ્ર આચાર્ય—ભલી તારી આનંદી, સુકાએ મોઢાની ભેળું દોડી આવી જાય છે.

[ઉપરનું વાક્ય બોલતાં બોલતાં દોર વધારે ખેંચા સુધનું નાટકમાં લઈ આકાશીને ખેંચાણ કરી ઉંચા કરી જાય]

એ...ઉદાસ થશો ઉદાસ—આનંદની વાત છે આનંદની.

[પડદાનું પડવું પ્રવેશ ૩ જો સમાપ્ત]

।। બીજો અંક ।।

[બજારનું દશ્ય-ત્યાં ધર્મદાસને ધર્મના પુસ્તકો લઈ પોતાને ત્યાં જવું. તે સમયમાં અચાનક રસ્તામાં [સ્ટેજ પર] જીવનદાસનો પ્રવેશ-આપસમાં જય જીનેન્દ્ર કરી ખુશ દીલથી વાર્તાલાપ કરવો]

જીવનદાસ—કેમ ભાઈ, ધર્મદાસ—આપને મ્હારા જયજીનેન્દ્ર છે.

ધર્મદાસ—પધારો—જીનદાસ—પધારો, "જયજીનેન્દ્ર" [બે હાથ જોડી]

જીનદાસ—ભાઇ—આજતો ઘણા હર્ષમાં છો. નવિન સમાચાર હોય તે જણાવો.

ધર્મદાસ —ભાઈ—નવીન સમાચાર તો કાંઈ નથી, પણ આજના અભ્યાસમાં "મહામંત્રના પ્રભાવનું" અધ્યાપકે એવું તો સુંદરતાથી વિવેચન કર્યું કે યદી—આ—મહામંત્રનો જાપ એકાગ્રચિત્તથી કરવામાં આવે તો જરૂર ઈચ્છીત કામના સફળ થાય. અને મોક્ષની બારીનું દર્શન પણ થાય.

જીનદાસ—વાહ—ધર્મદાસ વાહ; ત્હારી બુદ્ધિની બલિહારી છે. જ્યાં ધર્મ છે, ત્યાં ધન છે. અને જ્યાં ધન છે ત્યાં સુખનું ધામ છે.

ધર્મદાસ—ભાઇ—જીવદાસ, ધર્મની કૃપા એજ સંસાર સુખનું એક નિશાન છે. "સાંભળ તને એક સંગીત સંભળાવું.

—ગાયન–કવ્વાલી—

ધન્ય છે ધર્મ જગતમાં સાર,
જે–છે સર્વ સુખોનું ધામ ॥ ધન્ય છે॥ ધ્રુ॥

વિશ્વ ધર્મના ચાર ભેદ છે–
દાન–શિયલ તપ ભાવ
આરાધો મન વચ કાય.
ભવિ તમે શુભ સંપત્તિને પામો ॥ ધન્ય છે ॥૧॥

હરિબળ માછીમાર–
થયો દયાધર્મ પ્રતિપાલ–
તે પામ્યો રાજ વિલાસ–
ભવિ તમે શુભ સંપત્તિને પામો ॥ ધન્ય છે ॥૨॥

ભિલ ભિલડી ધર્મિ થાય–
સેવીને ધર્મ અપાર.
સાંભળીને સદ્ગુરૂ વાણ–
ભવિ તમે ધર્મ આરાધો ભાવે ॥ ધન્ય છે ॥૩॥

[illegible]–ધન્ય છે ધર્મદાસ, તું ખરેખર સત્ય ધર્મનો ઉપાસક છે. આજ તારા હૃદયના ઉદ્ગારો શ્રવણ કરી મારા મનો મંદિરમાં અનેરો આનંદ ઉભરાય છે.

ધર્મદાસ–આનંદ, આનંદ હિન્દના ભાગ્ય તેમાં નવાઈ શી. આપણા પૂર્વાચાર્યો અનેક ગ્રંથોમાં વર્ણન કરી ગયા છે કે–" [illegible] [illegible] શરણ વિના બીજું શરણું નકામું છે.

જીનદાસ—સત્ય છે. સાચું છે. ત્હારું કથન પ્રશંસનીય છે, પણ—ભાઈ આપણા નગરમાં ગઈ કાલે સાંજના "કાશી-બનારસથી" કોઈ વ્રતધારી ઉપદેશક આવેલ છે એ-વાત સત્ય છે?

ધર્મદાસ—હાં જીનદાસ તમારૂં કહેવું સાચું છે. આજ "વૈભાર-ગિરીની છાયામાં" તેઓશ્રીનું "વ્યાખ્યાન છે અને મ્હારા સાંભળવા પ્રમાણે તે વ્રતધારી ષટ્દર્શનનું સુંદર વિવેચન કરે છે.

[ઉપરોક્ત ધર્મદાસનું વચન શ્રવણ કરી–હસમુખા વદને પ્રેમપૂર્વક ઉત્તર]

જીનદાસ—ચાલો ત્યારે ભાઈ, આપણે ત્યાં જઈ–તે વ્રતધારી પંડિતરાજનું ભાષણ શ્રવણ કરી અપૂર્વ લાભની પ્રાપ્તિ કરીએ.

ધર્મદાસ—ઘણું જ સારૂં "જોય તું તુંને વૈદે કયું" મ્હારી પણ એજ ઇચ્છા છે. ચાલો આપણે ત્યાં જઈએ.

[બન્નેનું પ્રસ્થાન–પડદાનું પડવું–બાદ પડેલા પડદાની અંદરથી ઉપદેશકજીનો મધુર અવાજ]

ઉપદેશક પંડિત જયઘોલ — જય થાઓ–સત્યધર્મનો જય થાઓ–પરમ જ્યોતિ પરમાત્માનો જય થાઓ. દયામય વિશ્વધર્મનો જય થાઓ.

[ઉપરોક્ત વાક્ય ઉપદેશકે પડદામાંથી આપવું બંદુકનો અવાજ થતાં જ પડેલા પદડાનું ખુલવું ત્યારબાદ સભા સમક્ષ મધુર ધ્વનીથી ત્યાં વ્યાખ્યાન આપવાની શરૂઆત થતાં જ "જીવનદાસને ધર્મદાસનો સ્ટેજ પર બે હાથ જોડી પ્રવેશ. યોગ્ય રીતે બાજુ પર ઉભા રહેવું]

॥ પંડિતજીનો ઉપદેશ ॥

ओंकार बिन्दु संयुक्त-नित्यं ध्यायन्ति योगीन,
कामदं मोक्षदं चैव-ओंकाराय नमो नमः ॥ १ ॥

यस्य निखिलाश्च दोषाः नसन्ति सर्वे गुणाश्चविद्यन्ते
ब्रह्मा वा विष्णुर्वा, हरो जिनोवा नः नमः ॥ २ ॥

–સજ્જનો ! આજ આપના સમક્ષ મહા પ્રભાવશાળી "અર્હન્મહામંત્રનો અપૂર્વ પ્રભાવ" પ્રતિષ્ઠીત દિગ–દર્શન કરાવતા મને ઘણો જ હર્ષ થાય છે.

સત્પુરૂષભાઈઓ ! જેમ પરમ યોગીરાજશ્રી –"પાર્શ્વજિન–નાથની" નાગસ્થાના અગ્નિકુંડમાં બળતા કાષ્ઠના પોલાણ માં "બળતો રહેલા સર્પ" ને જેઠ રાજાથી રાજકુમારે પોતાના જ્ઞાન બળથી નીરખી પોતાના અનુચરના મુખથી "મહામંત્ર" નું શ્રવણ કરાવ્યું તે સર્પ મૃત્યુ પામી "ધરણેન્દ્ર નાગરાજ" દેવ થયો, તેમજ આ મુનિ–મહામંત્રના પ્રભાવથી ચંપાપતિ રાજાના "મહારાણી" મહાસતી મંદોદરી પોતાની મનોકામનાને સફળ કરી.

–મહાશયો ! દુનિયામાં મહાપુરૂષના પંચમહાભૂતના પવિત્ર ગુરૂએ પાંચ્યો પણ આજ "મહામંત્રોની" શક્તિથી પોતાની કાર્ય સિદ્ધ કરી સિદ્ધ થયા. તેમજ "દશરથ–મહારાજના" વિનીત પુત્ર "શ્રીરામચંદ્રજી" પણ આજ મહામંત્રથી વિજયને પામી આગળ વધ્યા. આ અપૂર્વ શ્રી મહામંત્રમાંથી "મહામંત્ર" નું સ્મરણ કરી પાઠન કરે તે પરમપદ "મોક્ષ" આપનાર છે. પરંતુ સમય સંકેતના

કારણે આ "મહામંત્ર"નું વિવેચન આવતી તારીખે વિદીત કરીશ. ૐ શાન્તિ.

[સર્વનું પ્રસ્થાન ' જીનદાસ અને ધર્મદાસનું જવું બાદ પંડિતજી પ્રત્યે અમર કુમારનો વિનયપૂર્વક પ્રશ્ન]

અમર કુમાર–ઉપદેશક–પંડિતજી ! આપે " મહામંત્ર " નો પ્રભાવ ઘણોજ ગહન, છતાં અણુજ માનવોને આરિસા રૂપે કરી બતાવ્યો. " પરંતુ " મહામંત્રાક્ષર " નો એક પણ શબ્દનો અર્થ સભા સમક્ષ આપશ્રીએ જણાવ્યો નથી. તેનું કારણ શું ?

[ઉપરોક્ત કિશોર કુમાર અમરનું વચન શ્રવણ કરી આશ્ચર્યપૂર્વક " અમર " પ્રત્યે પ્રેમથી પંડિતજીનું કથન]

પંડિત જયઘોષ–ધન્યે છે કિશોર કુમાર તને ધન્ય છે.
" દૂધમાંથી નવનિત " કાઢનાર તને ધન્ય છે,
....ધન્ય છે નિર્મલ બુદ્ધિના જીજ્ઞાસુ તને ધન્ય છે.
ભાઈ તું કોણ છે ? કોનો પુત્ર ? ક્યાં રહે છે ?
ત્હારૂં નામ શું ?

અમર કુમાર—પંડિતરાજ ! આ નગરીમાં વસતા " રૂષભદત્ત " બ્રાહ્મણનો હું પુત્ર છું. " અમર " મ્હારૂં નામ છે.

પંડિત જયઘોષ–ઘણું જ સારૂં ભાઇ, ત્હારૂં નામ શ્રવણ કરી મ્હારા આત્માને ઘણોજ સંતોષ થાય છે અને " મંત્રાક્ષર " તને આપવાને મ્હારૂં મન ઉલ્લાસીત બને છે.

અમર કુમાર —મોટી કૃપા, " મહારાજ " હું શ્રદ્ધાપૂર્વક તે " મહામંત્ર " નો જાપ કરીશ. તે મંત્રનો હું અભિલાપી છું.

[અમરની મંત્રયાચનાનો સ્વીકાર કરી. પંડિતજીનું " અમર " પ્રતિ કથન તેમજ મહામંત્રનું પ્રદાન]

પંડિત જયઘોષ—અમર કુમાર નમો શ્રદ્ધાપૂર્વક શ્રવણ કરો. અને પોતાના હૃદયમાં આ—મંત્રને ધારણ કરો. બે સાંભળો હાથ જોડો.

[અમરને બે હાથ જોડી પંડિત સામે નજર આગળ ઉભા રહેવું. બાદ પંડિતજીનું મંત્ર કથન]

પંડિત જયઘોષ—॥ नमो अरिहंताणं—नमो सिद्धाणं—
नमो आयरियाणं—नमो उवज्झायाणं
नमो लोए सव्वसाहूणं—एसो पंच नमुक्कारो सव्व पावप्प णासणो
मंगलाणंच सव्वेसिं पढमं हवई मंगलं ॥

બાદ—ધર્મપિપાસુ કુમાર અમર, આ મહાપ્રભાવશાળી મહામંત્રનું ત્રિકાલ સ્મરણ કરવાથી અક્ષય સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે. મરણનો ભય પણ દૂર થાય છે અને અંતે " મુક્તિપદ " પણ પ્રાપ્ત થાય છે. આ " મહા પ્રભાવશાળી મંત્ર " સર્વ સુખોનું ધામ છે.

[બાદ—બે હાથ જોડી વિનયપૂર્વક અમરનું કથન]

અમરકુમાર—ધન્ય જ છું પંડિતરાજ હું આપનો મહાન ઉપકાર માનું છું

[[illegible] અમરનું કથન પૂરું થતાંજ [illegible] " [illegible] " [illegible] " [illegible] " [illegible] [illegible] [illegible]]

[illegible]—હવેથી આપણે રોજનું [illegible]. [illegible] [illegible].

મહામંત્રીઅભયકુમાર—આવો કોટવાલજી ! હમણાં તમને બોલાવવા માટે સિપાઇ મોકલવાનોજ હતો.

કોટવાલ—મંત્રીશ્વર—આપ માલિકની મોટી કૃપા. પણ જલ્દી બોલાવવાનું કારણ શું ?

મહામંત્રી અભયકુમાર—કોટવાલજી—રાજકાર્યમાં કારણ હોતું નથી, પરંતુ શિરતાજ મગધદેશના મહારાજની આજ્ઞાનું પાલન કરવું એ મને દુષ્કર છે, અને દુષ્કર છે તે માટેજ તમોને યાદ કરેલ છે.

કોટવાલ—મંત્રીશ્વર, આપની આજ્ઞા મને શિરસાવંદ્ય છે. મને તે માન્ય છે.

મંત્રી અભય—શિરસાવંદ્ય છે, તો કોટવાલજી, કાર્ય કરવા તેયાર થાઓ.

કોટવાલ—જી—હજુર, જેવી આજ્ઞા

મહામંત્રી અભયકુમાર—થેંકયું—મી. કોટવાલજી! ધ્યાનપૂર્વક સાંભળો. આપણા પહહી દ્વારા રાજગૃહિ નગરીમાં । પડહની ઉદ્દઘોષણા કરવા પડહીને જણાવો કે—આપણા—" શિરતાજ મગધદેશ મહારાજા " નગરવાસી પ્રજાગણને આ—વાગતા પડહથી જાહેર કરે છે કે—અમારે " બત્રીસ લક્ષણાં " બાળકનો ભોગ આપવાનો છે, તો જે કોઇ પોતાના બાળકને આપશે, તેને અમો બાળકના ભારોભાર સોનું આપીશું. આ—" ઓજસ્વી આજ્ઞા " આપણા શિરતાજ મહારાજાની સત્વર તમો કરી સ્વામીનું હિત ઇચ્છો.

કોટવાલ—જેવી આજ્ઞા, પડહી દ્વારા પડહ અપાવી પ્રજાવર્ગને જણાવું છું.

[ઉપરોક્ત કથન કરી મંત્રીજીને નગર-કોટવાળનું પ્રસ્થાન પડદાનું
પડવું-બાદ-રૂપલાલ બાબાજીની ઝુંપડીનું દ્રશ્ય ને પડેલા પડદાનું
ખુલવું. ત્યાં ઝુંપડી આગળ [કોઈ ન મળે] પતિ-પત્નિનું જોવું.
પતિ પ્રત્યે પડદો ખુલતાં જ "મારણી બાબાજીનું કથન. પતિ
પત્નિએ દૂર દૂર ઉભા રહેવું બાદ કથન]

મારણી બાબાજી—ક્યાં—ગયાં? આંખોથી—કે કેમ, બોલતા કેમ
નથી. અહિં—આવો—અહિં.

[બાબાજી નજીક આવી પોતાની પતિ પ્રત્યે કથન]

રૂપલાલ—કેમ—વળી પાછું બોલવા શું માગે છે?

(બાપજીની માફક ફિકરથી પોતાની પત્નિનું પતિ પ્રત્યે કથન)

મારણી—માગે શું—દીકરો—દીકરું—મારવું—કરવાનું તો કહેવાનું
નથી. તો પછી ઘી-ગોળ ને સેવના તો હડસેલા—ખાવું
નગારૂં જ્યન.

રૂપલાલ—અરી—ગાંડી તું લોલી શું કામ બોલે છે કર્મ ફાળના
કર્મે પડેલા આ—ગરીબ બાબાજીને કેમ સતાવે છે.

મારણી—સતાવે શું ટીકરાં—આ ચાર ચાર ફુવો પર કોઈ પુરૂષનું
પોતાનું કેવી રીતે કરવું—શું મંત્રાઈ—તેમાં વળી નગારા
માનીના "અપમાનિત" છે તો મારો જરા લીધો જ્ય.
અપમાનિતે મને તો એ—આંખોના પાટા જેવો લાગે છે.
એ—વિપ્રાણે શાહુ આવા કેટલી—જાતે તો એનું
મોઢું કાળી બાંધે.

[ઉપરોક્ત મહારાજા તરફથી નોટિસ પડતા ભાંગેલી આશાળીનું પોતાના મન સાથે અનેક મનોકામનાનું ચિન્તન-આ તરફ ગરવાળીના દુષ્ટ રાક્ષસો જેવા સિપાઈઓને શરણ કરી દુઃખી હૃદયથી રૂપભદ્રનું ખેદયુક્ત સભા સમક્ષ કથન]

રૂપભદ્ર—અહોહે!! ધીક્કાર પડો મ્હારા જેવા પાપ સ્વરૂપને જન્મનાર આ પ્રાણીને. આ—પ્રાણીના અવતારને આ જગતી રાક્ષસોના ફંદામાં ફસી મેં મ્હારૂં જીવન નિષ્ફળ કર્યું. હે પરબ્રહ્મ પરમાત્મા—આવું તો દુઃખ કોઈ અભાગી માનવને પણ પડશો નહિં. પૂર્વે ઉદાસ પુરુષો પણ કહી ગયા છે કે—

—દોહરો—

દુઃખમાં સહુ કોઈ પ્રભુ ભજે;
સુખમાં ભજે ન કોઈ.
જે સુખમાં પ્રભુને ભજે;
તો દુઃખમાં કહાંથી હોઈ. ॥૧॥

નારાયણ—નારાયણ—હે નાથ!
હવે શું કરૂં હું ક્યાં જાઉં કોને કહું.

કવાલી—ગાયન— [અભિનય સાથે]

ધિક્કાર પડો આ જીવનમાં,
મન દીન મનુષ્યનું કોઈ નથી ॥ ધિક્કાર ॥ ૧ ॥
પરભવમાં દાન નથી દીધું—
તો આ ભવ ક્યાંથી સુખ પાવું,
જ્યાં દેખું ત્યાં અગ્નિ જ્વાલા—
સહુ સ્વાર્થે ભર્યા છે આ જગમાં ॥ ધિક્કાર ॥ ૨ ॥

ધિક્કાર [illegible] !
નરનારના [illegible]
જેથી પાપી ઉદર [illegible]
આ અમરના નાગણી [illegible] ॥ ધિક્કાર ॥૨॥

[ઉપરોક્ત ગાયન પૂર્ણ થતાં જ [illegible] જ વિચારોમાં છે તેમ [illegible]]

ધારણી બ્રાહ્મણી—શું વિચારમાં બેઠા છો, તમારે મ્હારૂં માનવું છે કે—કેમ, નહિં તો—માથું ફોડી લોહી છાંટીશ—લોહી—સમજ્યાને.

[ક્રોધના આવેશમાં આવી. નીચેનો પેરેગ્રાફ બોલી "રૂષભદત્ત બ્રાહ્મણે" નાટ્ય ઘરમાં જવું]

રૂષભદત્ત બ્રાહ્મણ—અલી—પાપીણી તું બ્રાહ્મણી નથી. પણ ચંડાલણીથી અધિક દુષ્ટા છો. "અમર" સાથે તારા પૂર્વભવનું "ઉંદર બિલાડી જેવું વેર છે. "રાંડ તું જાણે ને ત્હારૂં કર્મ જાણે" હું તો આ ચાલ્યો.

[ઉપરોક્ત કથન કરી અમરના પિતાજીનું નાટ્ય ઘરમાં ચાલ્યા જવું અને અમરને સ્ટેજ પર આવવું]

બ્રાહ્મણી—કેમ મુઆ—ક્યાં મરી ગયો હતો. અત્યાર સુધી તું ક્યાં ગયો હતો. અહિં આવ—અહિં—તારો રોટલો કુટું.

[માતાનું ધમકીવાળું વચન સાંભળી અમર ધન ધન નાચતો કુદતો રૂદન કરતો માં પાસે આવે છે ને કથન]

અમરકુમાર—માંડી તું મને મારીશ નહિ. હું તો ઘરમાં જ હતો ઘરમાં.

[સ્વાર્થ ભરેલી માતા " અમર " ની પીઠ પર હાથ ફેરવતાં ઘણાંજ કોમળ વચનોથી [illegible] અમર પ્રત્યે કથન]

આશાણી—ના...રે બેટા...ના, તને તે કેમ મરાય, તું તો મ્હારા હૈયાના હાર જેવો છે અને વળી સોનાના નળીયાં કરનાર છો બહેલા તને તે મરાય; બાઈ ઘરમાં જઈ " રોટલો " ખાઈ, તાણી થા...વ...બેટા...અંદર જા.

[અમરનું પ્રસ્થાન બાદ પડદો [illegible] પર પ્રવેશ. ઝુંપડીની એક બાજુ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] હાથ વગાડી " મહારાજ ભિક્ષુકનો " અવાજ સંભળાવવો. જો [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પડદો [illegible] આશાણીનો પ્રશ્ન અને આશાણીનું [illegible] [illegible] [illegible]. પડદાને [illegible] [illegible]]

આશાણી ઓ—પટ્ટાવાળા—અલ્યા ઓ...પટ્ટાવાળા ઓ...પઠાણી.

પઠાણી બોબો—કેમ બહેન શું કહો છો.

[પઠાણી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]]

આશાણી—આવ્યા બાઈ—હું મ્હારો [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છું.

પઠાણી બોબો—ભલું, [illegible] સારે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. " [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. મહારાજ ભિક્ષુકે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]]

મહારાજ ભિક્ષુ—[illegible] [illegible].

મંત્રી અભયકુમાર—જી--મહારાજા. આજ્ઞા સાહેબ.

રાજા શ્રેણિક—આજકાલ કરતાં ઘણા દિવસોથી આપણી "ચંદ્રશાળાનું" કામ અટકી ગયું છે. તો તે બદલ તમોએ શો વિચાર કર્યો ?

મંત્રી અભયકુમાર—રાજન્ ! અલભ્ય વસ્તુની પ્રાપ્તિ થવી ઘણી જ દુષ્કર છે છતાં પણ શિરતાજની આજ્ઞા "પડહી" દ્વારા મગધ દેશમાં જાહેર જનતાને કરાવી છે. આજકાલ કરતાં "પડહી"ને ઘણા દિવસો થઈ ગયા છે. છતાં કાંઈપણ સમાચાર નથી.

[ઉપરોક્ત મહારાજાને મહામંત્રી વાત કરી રહ્યા છે તે સમયમાં રાજસભામાં પડહીનો પ્રવેશ]

પડહી ભોમો—મહારાજા—ધિરાજ બાપુ—આપને મ્હારૂં નમન છે.

મંત્રી અભયકુમાર—અરે—કોણ ?

પડહી—એ બાપુ—હું આપનો પડહી ભોમો.

મંત્રી અભયકુમાર—કેમ—પડહી ખુશીમાં તો ખરાને ?

પડહી—મહારાજ ! આપની દયા દૃષ્ટિથી મને આરામ છે.

મંત્રી અભયકુમાર—ઘણું જ સારૂં, સિંહ કે શિયાળ ?

પડહી ભોમો—બાપુ—મંત્રીશ્વર, આપના શિરતાજ મગધદેશ મહારાજાનો અનુચર શિયાળ બને તે તો—સ્વપ્ને પણ ન સમજવું.

[ઉપરોક્ત પડહીના ઉત્સાહ ભરેલા શબ્દો સાંભળી મહારાજા સિંહાસન પરથી ઊઠી ઊભા થઈ પોતાની ખુશાલી પૂર્વક પડહીને આપેલી શાબાશી]

મહારાજ શ્રેણિક—શાબાશ, શાબાશ, મ્હારા પંડીત શાબાશ કવી
તો ભાઈ કેવી ખુશાલી.

[ઉપરોક્ત મહારાજનું અમીવચન શ્રવણ કરી નમતા
પૂર્વક પંડીતે આપેલો જવાબ]

પંડીત બ્રાહ્મણ—ગરીબ નિવાજ ! આપણા "માનનગર"માં વસતા
"ઋષભદત્ત બ્રાહ્મણ" ને ત્યાં "બત્રીસ લક્ષણો" બાળક
છે અને જનેતા બારોબાર સોનું લઈ પોતાના બાળકને
વેચવા તૈયાર છે.

[ઉપર પ્રમાણે પંડીતે આપેલા સમાચાર સાંભળી ઘણો
ખુશ થઈ મહારાજ શ્રેણિકનું પોતાના દિવાન પ્રત્યે કહેલ
આદેશ વચન]

રાજા શ્રેણિક—ધન્ય છે મંત્રીવર, તમોએ મ્હારી મનોકામના
સફળ કરી.

મંત્રી અભયકુમાર—મહારાજ ! આપનું પુણ્યબળ છે, તો જ આવું.
આપણા પુણ્યબળથી શહેરમાં [illegible] છે અને
[illegible] કરી શકે છે.

રાજા શ્રેણિક—દિવાનજી ! તમારું કહેવું સત્ય છે. તેવું મને પણ [illegible]
છે. પરંતુ તમો તો મ્હારા [illegible]
મંત્રી અભયકુમાર—મહારાજ ! આપની કૃપા—એ જ મ્હારું તો
સૌભાગ્ય છે.
[દિવાન તરફ [illegible]]

મંત્રી અભયકુમાર—કોણ—છડીદાર.

છડીદાર–જી–હજુર; આજ્ઞા સાહેબ. [સલામ કરી કહેવું]

મંત્રી અભયકુમાર–જા તો ભાઇ, તું કોટવાલ અને ખજાનચીને રાજસભામાં જેમ બને તેમ જલ્દી બોલાવી આવ.

છડીદાર—જેવો માન્યવરનો હુકમ–જાઉં છું અને "કોટવાલજી તથા ખજાનચી" બન્નેને બોલાવી જલ્દી આપની આજ્ઞા પાછી આપું છું.

[છડીદારનું પ્રસ્થાન અને કોટવાલ તથા ખજાનચીનો રાજસભામાં પ્રવેશ. "મહારાજા આદિને નમન કરી નમ્ર ભાવે "મહામંત્રી પ્રત્યે નમન કરી કથન]

કોટવાલ ભૂપતસિંહ–શિરતાજ મહારાજા સલામ. માન્યવર મંત્રીજી આપે મને કેમ બોલાવ્યો. આજ્ઞાનું ફરમાન કરો.

મહામંત્રી અભયકુમાર–કોટવાલજી–ખજાનચીને સાથે લઇ "આપણી નગરીમાં" વસતા રૂષભદત્ત બ્રાહ્મણને ત્યાં જઈ "ભારોભાર સુવર્ણ આપી" તેના પુત્રને ખરીદ કરો.

કોટવાલ ભૂપતસિંહ–જેવી માન્યવરની આજ્ઞા—સલામ સાહેબ.

[આજ્ઞાનો સ્વિકાર કરી કોટવાલ અને ખજાનચીનું રાજસભામાંથી પ્રસ્થાન–બાદ છડીદારની છડી પુકાર. બીજો અંક સમાપ્ત. પડદાનું પડવું.]

—ત્રીજો—અંક—

[રૂપનગરના બ્રાહ્મણની ઝુંપડીનું દશ્ય—[illegible] ઘર આગળ. ત્યાં "કેસરસિંહ—પાલનપુરી—સિપાઈ" [illegible] [illegible] [illegible] આવવું. "બ્રાહ્મણી" અને સિપાઈનો [illegible] બ્રાહ્મણી [illegible] સિપાઈ [illegible] [illegible]]

અમરસીંગ સિપાઈ—કેમ—બહેન: રૂપાભટના બ્રાહ્મણનું ઘર કયાં છે?

ચારણી બ્રાહ્મણી— ભાઈ—તમે જેનું ઘર પુછતા આવ્યા છો તે જ આ—ઘર. શું કામ છે?

અમરસીંગ સિપાઈ—હાય, [illegible] કહેવું તમે સાંભળો, આપણા મહારાજ સાહેબના બાગના [illegible] ને તમે [illegible] કરાવેલ છે!

ચારણી બ્રાહ્મણી— હા ભાઈ, મેં [illegible] કરાવેલ છે. આજ [illegible] કરતાં ઘણુ ઘણુ દિવસોથી આપણા [illegible] બાગની આશા પુરી કરવા મેં મારા [illegible] બ્રાહ્મણને [illegible] આપવા મેં [illegible] [illegible] કરાવેલ છે.

અમરસીંગ સિપાઈ—ઘણું જ સારૂં બહેન—તમે [illegible] [illegible] મહારાજની આશા પુરૂં કરી તે [illegible] કામ છે. [illegible] [illegible] બ્રાહ્મણને......

ચારણી બ્રાહ્મણી —[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] હું [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]... [illegible] [illegible], [illegible] હું [illegible] [illegible].

અભાગી માતા —ઓ......ના બેટા ના—તે સુખ તો તુંજ ભોગવજે.

[અમરનું બોલ કર્યા બાદ કંટાળેલા એક બાજુએ પડેલી માતાની પાસે તે ઝુકી પડી 'હાયરે' પોતાની ઝુંપડીમાં લઈ જાય છે. બાદ ઝુંપડીવાળા પડદાની પાછળનો પડદો પડી જાય છે. બાદ ફોજદાર અને અમરનું સ્નેહભાવે રુદન]

અમર કુમાર —મુરબ્બી ફોજદાર સાહેબ! રાજાને ત્યાં મને લઈ જઈ શું કરશો?

ફોજદાર ભૂપતસિંહ—ભાઈ અમર, ત્હારી સોહામણી સુરત નિરખી ત્હારી જનેતા ઉપર—મને ઘણો જ તિરસ્કાર છૂટે છે. "મહારાજ સૈનિક" ને ત્યાં આવી બાર સોનું લઈ તને વેચ્યો છે.

[ઉપરોક્ત ફોજદાર ભૂપતસિંહનું આ બોલવું ધ્યાન સમજ્યા કરીને પણ ભોળા હૃદયના "અમર" નું સ્વ બાદ ફોજદાર સાથે ગમન]

અમર કુમાર —હાં—સાહેબ—એ વાત તો ખરી છે પણ મ્હારી "માં" એ મને કહ્યું હતું કે ત્યાં તો "ફોજ સારું સારું ખાવા પીવાં પહેરવા—ઓઢવાનું" દરરોજ નવું નવું મળશે એ વાત ખરી છે સાહેબ!

[ઉપરોક્ત બિનઅનુભવિ કિશોરકુમાર અમરનું વચન શ્રવણ કરી ભલા હૃદયના "ફોજદાર" નું અંતર ભરાઈ ગમન દર્શક]

ફોજદાર ભૂપતસિંહ—ભાઇ અમર–તું ઘણોજ ભોળો છે. ત્હારી કુમળી કાયાને નિહાળી મ્હારો અંતર આત્મા બળી જાય છે. પરંતુ માલીકની આજ્ઞા ને અનુસરવું એ મ્હારો ધર્મ છે.

અમર કુમાર —પણ સાહેબ–એક સામાન્ય વાત પુછતા આપના હૃદયને મોટો આઘાત થયો તેનું કારણ શું?

ફોજદાર ભૂપતસિંહ—કારણ–પવિત્ર બાળક અમર તું ઘણો જ ભોળો છે અને વ્યવહારથી પણ ઘણો પછાત અને અજાણ છે. ત્હારા જેવા જીવતા પુત્રને વેચી ખાનાર ત્હારી જનેતા ને મ્હારા હજાર વાર ધિક્કાર છે. પિશાચણી ત્હારી માતાએ અગ્નિકુંડમાં હોમ કરવા સારૂં ત્હારૂં વેચાણ કર્યું છે.

[ઉપરોક્ત બરાબર સમજમાં આવે એવા શબ્દોમાં જ્યારે "ફોજદારનું" અમર પ્રત્યે બોલવું થયું અને પોતાની સમજમાં આવ્યું ત્યારે રૂદનપૂર્વક "અમર" નું કથન કરતા દુઃખના ભારથી દુઃખી થતા હૃદયે પૃથ્વી પર પડી જવું. બાદ છાતી પર હાથ મૂકી પ્રેક્ષકવર્ગના હૃદયમાં દયા ઉત્પન્ન થાય તેવા પ્રકારના શબ્દો પ્રેક્ષકવર્ગ પ્રત્યે રૂદન કરતાં અભિનયમાં બોલવાં]

અમર કુમાર —હેં! શું કહો છો, મહારાજા! મને જીવતાં અગ્નિના "કુંડમાં" શેકી નાખશે–ઓ.... રે......બાપરે., અલી માંડી તેં મારી ઉપ વિશ્વાસ ઘાત કરી કાળો કેર વર્તાવ્યો, હા અફસોસ–અફસોસ સ્વાર્થી દુનિયા તને લાખો વાર ધીક્કાર છે.

[સ્ટેજ પર ફરી ઉભા થઈ સભા પ્રમાણે અભિનય પૂર્વક નીચેનું ગાયન ગાયું]

॥ ગાયન ॥

અમરકુમાર— જ્યારે પડે આફત શિરે
ચાહનાર પણ આઘા ખસે;
જેને પડેલે ભોગવે
બીજા ઉભા રહીને હસે. ॥ જ્યારે પડે ॥૧॥

ચડતી ઘડી તો કોઈ ક—
કરનાર જગમાં છે ઘણું;
પડતી ઘડી રે સાથ જગમાં—
કોઈ કો વિરલા હશે. ॥ જ્યારે પડે ॥૨॥

આજ પ્રત્યક્ષ આંખની—
જોયું સગા સહુ સ્વાર્થનાં;
જાણ્યા છતાં પણ મારા સગા—
બોલ્યા વિના ચૂપ રહે ॥ જ્યારે પડે ॥૩॥

(સાધુ) અહો! પુત્ર [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[[illegible]]

"શેર"—

બચાવો સહુ મને રાજન
જીવન ચાલ્યું વૃથા મ્હારૂં
બાળક આ—જાય છે મોતે—
બચાવો સહુ મને રાજન.

અમરકુમાર —(હાથ જોડી) ઓ— શંકરકાકા, ઓ—સુરજી કાકા.

શંકર કાકા —શું કહે છે ભાઇ અમર [રૂદન પૂર્વક બોલતાં રહેવું]

અમરકુમાર —અરેરે કાકા મ્હારા. મને જીવતો બચાવો હું તમારા ઉપકાર ને મ્હારા જીવનથી પણ અધિક માનીશ. ઓ........કાકા—સામુ તો જુઓ. અરે—ઓ........કાકાજી ?

શંકર કાકા —ભાઇ હું લાચાર છું "ધન ઘેલા—સ્વાર્થ ઘેલા ત્હારાજ માતા પિતાએ· જ્યારે તને વેચ્યો છે. તો પછી અમો શું કરીએ. ભાઈ, ત્હારા જેવા કુમળા બાળકને રડતાં કકળતાં અને મરતાં જોઇ અમારી છાતી ધ્રુજી ઉઠે છે.

અમરકુમાર —અરેરે કાકા ફુટયું મ્હારૂં ભાગ્ય, હાયરે હવે કયાં જાઉં.

[કાકાનું બજારથી પ્રસ્થાન એટલે નાટય ઘરમાં ચાલ્યા જવું અને બ્હેનનો ત્યાં જ પ્રવેશ થવો]

(ચાલુ)—અલી—ઓ—બ્હેન,—જંબુડી; અલી ભુંડી—ઓ બ્હેન; જરા બોલ તો ખરી ભુંડી ઉભી તો રહે.

[અમરનું વચન સાંભળી બ્હેનનું રૂદન]

બ્હેન જંબુડી —ઓ.......ના.......ભાઈ.......ના, મને તો ઘેર માંડી મારે. [અંદર જાય]

અમરકુમાર —[પ્રજા વર્ગ પાસે અમરની બે હાથ જોડી પ્રાર્થના] ઓ.......માતાપિતા સમાન વ્હાલા વડીલો ઓ.......ઓ..........નગરવાસી ભાઈઓ: અરે.........સજ્જનો! મને કોઈ રાજ પાપીથી છોડાવો. બચાવો. બાપુ મને બચાવો.

[રૂદન સહેજ શમતું.]

॥ ગાયન ॥

અમરકુમાર— જનાર તો જતા રહ્યા—
સદ્ગુણ જેના સાંભરે;
સાચા સુંદરો લોક જે— ॥ જનારતો ॥૧॥
મરનાર પાછા ન મળે
મરનાર અગ્નિમાં બળે—
છળનાર અગ્નિ વિણ બળે;
દયા કરે તો શું વળે— ॥ જનારતો ॥૨॥
મરનાર પાછા ન મળે
કેવળ મળે કીર્તિ અરે—
સતની ભક્તિ સાંપડે.
જો તો મળે છે સ્વર્ગમાં— ॥ જનારતો ॥૩॥
મરનાર પાછા ન મળે

[સિપાઈઓ અમરકુમારને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]]
[illegible]

ધર્મદાસ--અરેરે-ભાઇ તું રહીશ નહિ. આમારાં પ્રજાગણ દિલડાં ત્હારા દુઃખથી ચિરાઇ જાય છે. આંખો કે આંસુ આંખો રે

[પોતાની છાતીથી ચાંપી ધર્મદાસનું ગાન]

"શેર"—સંચય કરેલા પુણ્યનું-પાનું ફરી જ્યાં જાય છે,
ત્યાં "ધર્મના ધોરી" છતા પણ પલકમાં પલટાય છે ॥૧॥

જ્યાં પુણ્યનો ક્ષય થાય છે-ત્યાં પાપ પુંજ ઉભરાય છે,
માતાપિતા અરિજન બની-નિજ પુત્ર વેચી ખાય છે ॥૨॥

લાચાર છું હું શું કરૂં—દિલડું અતિ દુભાય છે.
આ "અમર" ત્હારૂં દુઃખ દેખી-મમ હૃદય ફાટી જાય છે ॥૩॥

[ધર્મદાસે બોલેલા સર્વ શેરોને પૂર્ણ થયા બાદ "પ્રજાગણનો એક સાથે અવાજ" "ધર્મનો જય."]

અમરકુમાર-અફસોસ-અફસોસ, ત્રાહિમામ્-ત્રાહિમામ્

[અમર આદીનું પ્રસ્થાન]

[બજારનો સીન સંપૂર્ણ. પડદાનું પડવું. બાદ "રાજસભા" વાળા પડદાનું ખુલવું. "છડી પુકાર" પછી-સર્વસભાનું નિરીક્ષણ કરી મંત્રીશ્વર પ્રત્યે મહારાજા શ્રેણિકનું કથન]

છડીદાર બાબરસિંગ-સોનેકી છડી-રૂપેકી મશાલ, મહારાજાધિરાજ "મગધ દેશના સ્વામી"ને ધણી-ખ....મા, ખ....મા [જોરથી છડી પુકારવી]

મહારાજા શ્રેણિક-[છડીદાર બાદ] માન્યવર પ્રધાનજી ?

મહામંત્રી અભયકુમાર-[આસનથી ઉભા થઇ] શિરતાજ મહારાજા !

મહારાજા શ્રેણિક—આપણા "કોટવાલ ભૂપતસિંહ" બત્રીસ લક્ષણા બાળકની શોધ માટે ગયા છે છતાં હજુ કેમ ન આવ્યા ?

મહામંત્રી અભયકુમાર-મહારાજા ! ન આવ્યા-તેનું કારણ છે.

આપણા "[illegible]" [illegible] આગે [illegible] ગયા
ફરી—એટલે ચાર [illegible] [illegible] છે.

[ઉપરોક્ત ચાલુ કથનમાં પ્રભાશંકરનો પ્રવેશ રાજાને
આશીર્વાદ આપી કથન]

[illegible]શંકર — ચિરંજીવી રહો. મહારાજ નમાવી "[illegible]"
આપનું [illegible]માંથી

મહારાજ શ્રેણિક—પધારો ભૂદેવ પધારો.
કેમ આવવું થયું ?

પ્રભાશંકર — રાજન્ ! આહુતિનો સર્વ સામાન ગઈ કાલે
"[illegible]" માં મુકાવેલ છે. તે—[illegible] સુધી [illegible]
લેવા ગયા હતાં પણ પહોંચ્યા નથી. તેનું કારણ
[illegible] [illegible] છે. શું ? "[illegible]" [illegible] "[illegible]" [illegible] પણ [illegible]
અને "[illegible]" [illegible]
જોવાય છે.

મહારાજ શ્રેણિક—ભૂદેવ—નમો [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
પહોંચી [illegible] છું.

પ્રભાશંકર — [[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]] "[illegible]
[illegible]—[illegible] [illegible]."
[[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]]

મહારાજ શ્રેણિક—[illegible] [illegible]—[illegible] [illegible]

ગૌરી શંકર — મહારાજ! "નગીના સભાગૃહ" નામકને લઈ "યજ્ઞ" મંડપમાં રાજમંડળ સહિત આપને પધારવા જલદી જણાવે છે.

મહારાજ શ્રેણિક— ઘણું જ સારૂં બ્હેનો તમો બન્ને પધારો અમો સર્વ તમારી પાછળ જ આવીએ છીએ.

[ઉપરનું મહારાજના મુખનું વચન સાંભળી બન્ને બ્હેનો-નું જવું પશ્ચાત્ "કોટવાલ સહિત" અમરને અગાડી કરી "ખજાનચી" આદિનો રાજસભામાં નમન પૂર્વક પ્રવેશ છડીદારની છડી પુકાર]

છડીદાર — સોનેકી છડી–રૂપેકી મશાલ મહારાજાધિરાજ મગધદેશ સ્વામી ચિરંજીવી રહો.

કોટવાલ ભુપતસિંહ— શિરતાજ મહારાજા–આપને મ્હારી સલામ છે.

રાજા શ્રેણિક—આવો બહાદુર ભુપતસિંહ– મ્હારા કાર્યની સિદ્ધી કરનાર તમારા પ્રત્યે મને ઘણું માન છે.

કોટવાલ ભુપતસિંહ—મહારાજ આપની મહેરબાની એ–જ કાર્ય સિદ્ધિનું મુખ્ય કારણ છે.

[અમરકુમાર પ્રત્યે આંગળીથી ઈશારો કરી મંત્રીનું હસતા વદને "અમર" પ્રત્યે કથન]

મહામંત્રી અભયકુમાર—કેમ–ભાઈ ત્હારૂં–નામ શું ?

અમર કુમાર —અભયદાતા મંત્રીશ્વર ! મ્હારૂં નામ "અમર" છે.

મહામંત્રી અભયકુમાર—કુમાર ! અભયદાતા નામ મને લજવે છે. બસ–બસ વધારે તને શું કહૂં. ભાઈ–તેં ત્હારૂં નામ સાફલ્ય કર્યું. આપણા શિરતાજ મહારાજા ની સર્વ આશાઓ પૂર્ણ કરી "અમર" ત્હારી ધૈર્યતાને ધન્ય છે.

અમર કુમાર—અભયદાતા—મંત્રીશ્વર.

અભયકુમાર રાજ્ય માન્ય મંત્રીશ ! "ધૈર્યના ગંભીર ધીર "વીર" મહાપુરુષોનું શુભ ધન છે.

[ઉપરનું વચન શ્રવણ કરી સુધાવદન રાજાનું કથન]

રાજા શ્રેણિક—ધન્ય છે "અમર" નું મહાકે ધન છે. મહારી આશાવલ્લિનું મને તો તું જ નિધાન છે. "અમર" ફળ પ્રાપ્ત કરીને મને મહાન આનંદ થાય છે.

અમરકુમાર—શિર છત્ર ! ફળ તો જ આપની પ્રભારી છે. આ- "અમર" આત્માને પૂરતું ધ્યાન છે.

[ઉપરોક્ત-અમરનું વચન શ્રવણ કરી રાજાનું તમામ તરફે મંત્રી પ્રત્યે કથન]

રાજા શ્રેણિક—"માન્યવર મંત્રીશ ! ચાલો હવે સભા બરખાસ્ત કરવાનો સમય નજીક કરો. "મહા મંડપમાં" આવ્યો છે.

મહામંત્રી અભયકુમાર—જેવી રાજાજીની આજ્ઞા.

છડીદારની છડીપુકાર—સભા બરખાસ્ત થાય છે—જોનેકી છડી—મહારાજાધિરાજ શ્રેણિક મહારાજને કુળકી મશાલ-મહારાજ-નિરાજ ખમ્મા ખ...મા ખ...મા.

[illegible]

"વેદી" ની આગળ આગળ એ [illegible] ઉભા રહેલું [illegible]
જ વારમાં કેશરી વાઘામાં સજ્જ કરેલ "અમરને" લ
રાજાદિનો ગણ વેદી આગળ પ્રવેશ. સર્વ ભૂદેવોને રાજા
દિ ગણે કરેલ પ્રણામ]

મહારાજા શ્રેણિક—નમસ્તે ભૂદેવ–જટાશંકર નમસ્તે

રાજગોર જટાશંકર—પધારો મહારાજા પધારો. આ–આસનને
અલંકૃત કરો.

[રાજગોરના સન્માનનો સ્વિકાર કરી રાજા-મંત્રી-કોટવાલ
ખજાનચી સિપાઈ આદિનું યોગ્ય જગા ઉપર બેસી જવું
બાદ ભૂદેવો પ્રત્યે મહારાજાનો પ્રશ્ન]

મહારાજા શ્રેણિક—કહો તો ભૂદેવો–યજ્ઞક્રિયા સંપૂર્ણ થઈ કે કેમ?

જટાશંકર મહારાજ—જી–હાં; યજ્ઞક્રિયા તો સંપૂર્ણ થઇ ગઈ છે.
કિન્તુ હવનક્રિયા બાકી છે. કેમકે–"બત્રીસ લક્ષણા"
બાળકનું હજુ સુધી આગમન થયું નથી.

શ્રેણિક મહારાજા—"રાજગોર" ઉતાવળ કરશો નહિ. નીતીકાર
પણ કહે છે–કે, "ઉતાવળા સો બાવળા–ધીરા સો
ગંભીર" ઉતાવળ કરવાથી આંબા પણ પાકતા
નથી. મ્હારી "આશાવલ્લીના ફલ રૂપ" અમરને
લઈ આપ સર્વના સમક્ષ રાજ મંડલ આવી ઉભું
જ છે. [હાજર જ છે.]

રાજગોર જટાશંકર— ઘણું જ સારૂં મહારાજા– હવે બાકી રહેલ
મંત્રાક્ષરને ધ્યાનપૂર્વક સાંભળો–બાકી રહેલ ખાસ
મંત્રાક્ષરનું કથન થાય છે.

[સોમવારી વેદીશમાં ઉભા રહીને સર્વ પ્રાણીઓને હિત-
ચિંતા ધ્યાનમાં રાખી અર્પણ કરવા જણાવ્યું છે. સર્વ
ભૂદેવોએ મંત્રાક્ષરો બોલી અવાજે સર્વ સભા સમજી
શકે તેવા અવાજે ધ્યાન રાખવા. ત્યાં મંત્રાક્ષરમાં નમ:
શબ્દ આવે ત્યાં "વેદીને" નમન-કરવું અને ત્યારે
સ્વાહા શબ્દ બોલાય ત્યારે પોતાની પાસે પાત્રમાં તે તે
સર્વ વસ્તુઓ અગ્નિકુંડમાં હોમવી. સૌએ, વેદીને નમન
કરવું. તેનું ધ્યાન સર્વ ભૂદેવો અને યજમાનોએ કરવા
ચુકવું નહિ.]

॥ શાસ્ત્રીય મંત્રાક્ષરોનું કથન ॥

ॐ भूः भास्कराय नमः ॐ अग्निदेवाय नमः ॥
ॐ ब्रह्माविष्णु महेशाय नमः ॥
अखिल मंडपे आगच्छ आगच्छ स्वाहा ॥
ॐ काली–महाकाली–चंडी महादेवी—
राक्षसानि सर्वोपरि प्रसन्ना भवन्तु स्वाहा ॥
ॐ सर्वदेवा प्रसन्ना भवन्तु स्वाहा ॥
ॐ ब्रह्मदेवी आगच्छ आगच्छ ॥
शान्ति तुष्टि पुष्टि कुरु कुरु स्वाहा ॥
॥ ॐ–श्री शान्ति भवतु ॥

[ઉપરોક્ત મંત્રાક્ષરો ઉચ્ચારે [illegible] અને [illegible]
પાત્રમાં [illegible] અને [illegible]
[illegible]]

[illegible] —[illegible] : [illegible]
[illegible] — [illegible] — [illegible]
[illegible]

[એટલી જ વારમાં "મંત્રીશ્વર અભયકુમાર કોટવાલ-ભુપતસિંહ ખજાનચી ઇત્યાદિનું આગમન તેમ જ કેસરીયા વાઘામાં સજ્જ કરેલ ભાઇ "અમરકુમાર" કે જેના શરીરમાં કેસર-બરાસ-કપૂર-સુખડ-અત્તર આદિનું જેને વિલેપન કર્યું છે. ગળામાં કરેણના ફૂલની માળા આદિ વસ્તુઓથી સજ્જ કરાયેલ "બત્રીસ લક્ષણો" બાળક અમરનો પ્રવેશ તે જ વખતે જય-જયકારની ધ્વની યજ્ઞ મંડપમાં જોરથી થવી.]

મહારાજા શ્રેણિક—[અમરકુમારનું પવિત્ર વદન દેખી "અમર-પ્રત્યે સ્નેહપૂર્વક હસતાં મુખે અમર પ્રત્યે કથન]
—બોલો-સુલક્ષણા-અમર! જીવીત વિના ત્હારી જે ઇચ્છાઓ હોય તે તૂં મ્હારી પાસેથી સહર્ષ માંગી લે-તે સર્વ વસ્તુ પૂર્ણ કરવા હું તૈયાર છું.

અમરકુમાર— [ઉદાસ વદને કથન] મહારાજ! મૃત્યુના ભયથી ત્રાસીત થયેલા-મને જીવીત વિના બીજી કોઇ પણ વસ્તુની ચાહના નથી.

મહારાજા શ્રેણિક—જીવીત, જીવીત વિના "અમર" મ્હારી સમગ્ર પૃથ્વી તને સ્વાધિન છે.

[ઉપરોકત રાજાનું વચન શ્રવણ કરતા નિડર પણે "મહા-મંત્ર" નું સ્મરણ કરતાં રાજા પ્રત્યે અમરનું કથન]

અમરકુમાર— રાજન! જ્યાં જીવન નથી ત્યાં "રાજવૈભવ" લીલાની કિંમત શી?

મહારાજા શ્રેણિક—બસ-બસ; "અમર" તું હવે તૈયાર થા. અને ત્હારા "ઇષ્ટદેવનું" સ્મરણ કર.

[ઉપરનું વચન અમર પ્રત્યે કહી પોતાના સુભટોને હાથનો ઈશારો કરી રાજાનું કથન]

(ચાલુ) મ્હારા વ્હાલા હિતચિંતક સુભટો આ- પવિત્ર "અમર કુમારને" અગ્નિકુંડમાં "પધરાવી મ્હારી "આશાવલ્લીના" ઉગતા મંડપને વધાવી લ્યો.

સુભટો — જેવી આજ્ઞા મહારાજની.

[ગોમાહ્રુ-ભીખાહ્રુ-જેતાહ્રુ આદિ સુભટો "રાજા મહારાજ" ની આજ્ઞા થતાં જ અમરને બાથમાં લેવા જાય છે, તેટલી જ વારમાં ભાવભીના હૃદયે અમરનું કથન]

અમરકુમાર— ત્રાહિમામ્-ત્રાહિમામ્ પરમ જ્યોતિ પરમાત્મા આપના ચરણમાં મ્હારૂં છેલ્લું નમન છે, બાળકને બચાવી ત્હારા શરણમાં મને સ્થાન આપજે-ત્યાર હવે મ્હારા ઉપકારી ગુરૂદેવે આપેલ-અર્હન્મહા-મંત્રનું જ શરણ છે.

[શ્રદ્ધાપૂર્વક હાથ જોડી કથન]

॥ શ્રી અર્હન્મહામંત્રનો ચમત્કાર ॥

ॐ—नमो अरिहंताणं.
नमो सिद्धाणं.
नमो आयरियाणं.
नमो उवज्झायाणं.
नमो लोए-सव्वसाहूणं.
एसो पंच-नमुक्कारो,
सव्व पावप्पणासणो,
मंगलाणं च सव्वेसिं,
पढमं हवइ मंगलं.

[illegible] આણી,
[illegible]ર "—કરૂણા [illegible] ॥
સંકટ સાગરમાં [illegible]
ગરૂડ [illegible]
કરૂણા નજર [illegible] ॥

[ઉપરોક્ત [illegible] "ઇન્દ્રનો" અવતરણ [illegible] ભયંકર અવાજ]

સૌધર્મ ઇન્દ્ર— "ખબરદાર—ખબરદાર—" મ્હારા "સ્વધર્મિ- સહોદર [illegible] ને અગ્નિકુંડમાં હોમનાર આ અવનીમાં કોણ પાપીએ જન્મ લીધો છે. "અમ ત્હારી સહાય કરી હું સાફલ્ય થાઉં.

[ઉપરોક્ત ભયંકર અવાજ થતાં ભયંકર શબ્દોનું શ્ર કરી રાજા શ્રેણિકનું ભૂદેવો પ્રત્યે કથન]

રાજા શ્રેણિક— ભૂદેવો—આ—ઉપદ્રવ શેનો ? મ્હારી—આશાવ મંડપમાં વિઘ્ન નાખનાર કોણ જન્મ્યો ?

પંડિત જટાશંકર—મહારાજ—બોલોમાં—આ તો કોઈ "દેવત ઉપદ્રવ લાગે છે. મ્હારાં તો અંગોપાંગ આ થર થર ધ્રુજી રહ્યા છે. ભયકંર ઉપદ્રવ થવા સં

[પંડિત જટાશંકરનું બોલવું સમાપ્ત થતાં જ નાટ્ય બંદુકનો ડબલીન અવાજ ઇન્દ્રનું પ્રગટ થવું પોતાના હાથમાં રહેલ વજ્રને ઊંચું કરી ઇન્દ્રનું કથન]

॥ શેર ॥

સૌધર્મ ઇન્દ્ર—કોણુ આ જગમાં જનુની-જન્મ લીધા છે અહે.
મહામંત્રના ધ્યાની "અમર" ને-મારનાર કોણુ અહે ॥૧॥
ટુકડા કરે અત્યાચારમાં—આ-વખતથી [illegible] અહે.
ચકચૂર કરી ચંડાલને—યમદૂતના શરણે અહે. ॥૨॥

[આજ્ઞા] આપકાર—આપકાર-સ્વાર્થી શિરોમણી આપકાર-"મહાન સ્વધર્મિ અદ્રોહ" "અમર" ને અગ્નિ-કુંડમાં હોમનાર, આપકાર, શ્રેણિક—આપકાર, જેના-મહામંત્રના જાપથી બત્રીસ લાખ વિમાનનો અધિપતિ-હું ઇન્દ્ર "અમર" ઉપર ખુશમાન થયો છું, આપકાર.

શ્રેણિક મહારાજ-જુઓ ! આતો અચિંત્ય શક્તિના ધણી, [illegible] આપણું શું થશે?

મંત્રી અભયકુમાર—રાજન ! આપણી ભૂલોનો બદલો [illegible]

[મંત્રીનું વચન પૂર્ણ થતાં જ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ઉપર "અમર" ને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]]

॥ શેર ॥

[illegible] શ્રેણિક—[illegible]
[illegible] "અમર" [illegible]
[illegible]
[illegible] ॥૧॥

શેર—શરણુ તારૂં છે મને—પ્રભાવશાળી હે! પ્રભો,
જીવન ત્હારા ચરણમાં—આશા જીવનની છે મને ॥૩
ત્રાહિમામ્—ત્રાહિમામ્- "અમર" મ્હારૂં રક્ષણ કરો.

[ઉપરની શ્રેણિકની શરણાગત પ્રાર્થના સાંભળી દયામય દ્રષ્ટિ
થી સર્વને જીવીતદાન અપાવવાની ઇન્દ્રદેવ પ્રત્યે અમરે
કરેલી પ્રાર્થના]

॥ શેરો ॥

મરકુમાર—નમન કરૂં છું. નેહથી-મમ શિર તણા શિરતાજ છો
વિનતી આ મ્હારી ઉર ધરી—નરનાથ ને ઉગારજો ॥૧॥
ભૂદેવો પર કરૂણા કરીને સુખના દિલાસા આપજો
લોહિ વમન્તા શાન્ત કરીને—જીવન દયાલુ! આપજો ॥૨॥
અરજી દયાનિધે! હે પ્રભુ—કિંકર તણી અવધારજો,
ગુન્હા સઉના માફ કરીને—પ્રાણુ પાછા આપજો ॥૩॥
પ્રભુ વીરના એ ભક્ત છે-આધાર છે એ મગધનો
હે દિવ્ય શક્તિ! ગુન્હાએ—ના, માફ કરીને ક્ષમા કરો ॥૪॥

ૌધર્મ ઇન્દ્ર— "અમર" તું ઘણો દયાલું, છતાં પણ ત્હારી
પ્રાર્થનાથી સર્વને મુક્ત કરૂં છું, તથાપિ—એ—
ગુન્હેગાર છે.

શેર —જુલ્મી તણા આ જુલ્મથી—
પાપી તો નરકે જાય છે. ॥ ૧ ॥
છતાં પણ એઓના ગુન્હા માફ કરી "અમર"
ત્હારા કહેવા ઉપર ધ્યાન આપીશ. છતાં પણ
એ—સર્વ શિક્ષાને પાત્ર છે.

મહારાજ શ્રેણિક—[રાજા શ્રેણિકની "અમર" પ્રત્યે પ્રાર્થના]
હો—પવિત્ર આ અવનીતલે—સુલક્ષણા આ દેશમાં,
અપૂર્વ જ્યોતિ ઝગમગે—આ—મગધના પ્રદેશમાં ॥૧॥

નામ પુણ્યવન્ત ત્હારૂં—સ્મરણથી સુખ થાય છે,
આધિ અને વ્યાધિ તણા—દુઃખો હૃદયના જાય છે. ॥૨॥

શરણ ત્હારૂં છે મને તો—પ્રભાવશાળી હે "અમર"
જીવન ત્હારા ચરણમાં આશા જીવનની છે મ્હને ॥૩॥

—'અમર' ત્હારૂં મને શરણ છે રક્ષા કરો—રક્ષા
કરો—શિરતાજ મ્હારૂં રક્ષણ કરો.

[ઉપર પ્રમાણે પ્રાર્થના સર્વની થતાં જ "પુણ્યવાન અમર"
ની દયા દ્રષ્ટિ સર્વને "અભય"]

અમરકુમાર — દિવ્ય શક્તિ પૂર્ણ જ્યોતિ! યદિ દેવ, મ્હારી ઉપર
તુષ્ટમાન છો તો—આ—સર્વના ગુન્હા માફ કરી
જીવન તેમનું "બક્ષ કરો."

ઇન્દ્ર [વાણી] "દયાળુ અમર" ત્હારી કરૂણાપર મને ઘણો જ
પ્રાસ છુટે છે. આ—સર્વના ત્હારી ઉપર દુષ્ટ વિચારો
છે. છતાં પણ—ત્હારી—આ—દયા દ્રષ્ટિ—કેવી આશ્ચર્ય
જનક છે. હું સર્વને મુક્ત કરૂં છું.

[ઉપરોક્ત દેવવાણી પૂર્ણ થતાં જ આકાશી બંદુકનો
અવાજ—એકદમ સર્વને છોડી [illegible] વેદીકા પર સિંહાસન
ગોઠવિ [illegible] સિંહાસન પર "અમર"
ને બેસી જવું બાદ ઇન્દ્રદેવની આજ્ઞા [illegible] ઉભા
રહેવું. તેજ વખતે "ઇન્દ્રદેવ" નું [illegible]
અંગે કથન]

ઈન્દ્રવાણી — "મહામંત્રના આરાધક ધર્માવતારી "ભાઈ અમર" તને મ્હારૂં નમન છે. કામ પડે ત્યાં મ્હારૂં સ્મરણ કરજે.

[દેવવાણી પૂર્ણ થતાં જ બંદુકના અવાજની સાથે "ઈન્દ્ર" નું અદશ્ય થવું બાદ અમર પ્રત્યે ધ્રુજતા હૃદ રાજા શ્રેણિકનું હાથ જોડી નમન પૂર્વક કથન]

મહારાજા શ્રેણિક—મહાપુરૂષ "અમર" આ-અપરાધિ શ્રેણિકન સર્વ ગુન્હા માફ કરી-મગધ દેશના રાજને સ્વિકાર કરી આ-ત્હારા કિંકરને ત્હારા ચરણ સેવી-ચરણમાં સ્થાન આપ.

"શેર" —આ-રાજ મગધદેશેનું "અમર" તને સ્વાધિન છે.
શ્રેણિક ત્હારો દાસ જાણી-દયા તું દિલમાં લાવજે ॥૧॥

અમરકુમાર — નરનાથ! લોકપાલ! તમો આ શું બોલ્યા, તમારૂં કલ્યાણ થાઓ. હું તો સંયમ લઈ મ્હારા આત્માનું કલ્યાણ સાધીશ.

યજ્ઞમંડપના સજ્જનો — "અર્હન્મહામંત્રના આરાધક "અમર" તમારો જય થાઓ.

[ગગનભેદી અવાજ અમરનું યજ્ઞમંડપમાંથી જવું તે જ વખતે અમર ઉપર ફૂલની વૃષ્ટિ થવી. પડદાનું પડવું. રૂપભદત્ત બ્રાહ્મણની ઝૂંપડીનું દશ્ય આપવું. પડદો ઉપાડવો.]

[પડદો ખુલતાં જ રૂપભદત્ત બ્રાહ્મણની ઝૂંપડીનું દશ્ય-ઝુંપડીમાં અવાજ]

ધારણી બ્રાહ્મણી—સાંભળો છો-કે-કયાં ગયા-કેમ બોલતા નથી. કયાં ગયા.

રૂપદત્ત બ્રાહ્મણ—અલી તું કહેવા શું માંગે છે. ઘી–ગોળ અને અને તેલના તો કુંડા ભર્યા છે. છતાં કેમ ભુખી છે.

ધારણી બ્રાહ્મણી—ના–ના ભુખી નથી હવે તો બધી જ વાતે શાન્તિ છે, શાન્તિ આતો બીજી વાત છે બીજી.

રૂપદત્ત બ્રાહ્મણ—બીજી ગઈ ત્હારી પીજી ને ત્યાં, અને હું તો આ ચાલ્યો બજારમાં.

[ઉપરોક્ત વચન પોતાના પતિદેવનું સાંભળી જરા રોષમાં આવી બ્રાહ્મણીનું પતિ પ્રત્યે કથન]

ધારણી બ્રાહ્મણી—બજાર–બજાર શું કરો છો, ઉભા રહો ને જરા બારણામાં પેલા મુચ્યા અમરીયાને વેચી–લીધેલી "સુવર્ણ ની પાટો" જરા ઘરના ખુણામાં ખોદી ભોંયમાં દાટી દઉં. ત્યાં સુધી તો બારણામાં ચોકી શું મોટું જોર પડે છે.

[ઉપરોક્ત ધનરેલી–મનરેલી બનેલી બ્રાહ્મણીનું વચન શ્રવણ કરી બ્રાહ્મણ બાઈ તો નહિ; તેલમાં માખી જેવા બની ગયા એટલે બારણામાં જ દેહેજ પર ઉભા રહેવું. અને ઝુંપડીમાં જમીન ખોદવા જેવો દેખાવ ખેડુ વર્ગને બ્રાહ્મણીએ બનાવ્યો. પણ ઉઠતી બનાવટ ચુકે નહિ. એટલી જ વારમાં "ભીખીબા" નો પ્રવેશ અને રૂપદત્ત બ્રાહ્મણ પ્રત્યે કથન]

ભીખીબાઈ—અરે ભાઈ કોણ છે ઘરમાં ?

રૂપદત્ત બ્રાહ્મણ—કેમ છે બાઈ. શું કહો છો. કોઈ ખરના કેમ દેખાવ છો ?

ભીખીબાઈ— અરે ભાઈ—"ગઢ" માં તો ફિરંગ થયું છે, અમારીયો નાસી છુટ્યો–નાસી ગયો.

[ઉપરોકત ખબર આપનાર ભોમીયાભાઈનું વચન સાંભળી પોતાના ભાનને ભુલી જઈ ભોમીયા આગળ આશ્ચર્ય-પૂર્વક બ્રાહ્મણીએ કરેલો પ્રશ્ન]

[બ્ર]ાહ્મણી—હેં હેં, શું કહો છો ભાઈ? 'અમરીયો' મુઓ નાસીને સ્મશાનમાં જઈને વાસો કર્યો વાસો.

[ભ]ાઈ—હાં બ્હેન, એ તો છટકી છૂટી સ્મશાનમાં જઈ સાધુ બન્યો સાધુ.

[ઉપરોકત વાકય કથન કરી ભોમીયાનું ગમન અને તેની પાછળ રૂપમહત્તનું પણ નાટચ ઘરમાં જવું બાદ બ્રાહ્મણી મન સાથે કંઈક વિચાર કરી સ્વયં કથન]

[બ્રાહ્મ]ણી—હાય-હાય બાપ. "અમરીયો" મુઓ પાછો ઘેર [આવ]શે તો રાજા તરફથી મળેલી સર્વ "સોનાની-[મહો]રો" પાછી પડાવી લેશે તો શું કરું લાયને [મુઆ]ને સ્મશાનમાં જઈ ખંજરથી મારી નાખું.

[[ઉપ]રોકત વાકય સભા સમક્ષ બોલતી અને પોતાની કમર [illegible] ખંજરને ઘસતી એવા પ્રકારનું [illegible] "સ્મશાન" તરફ ગમન [illegible] બાદ સ્મશાન બાજુ પડદાનું ખુલવું. [illegible] પ્રવેશ સ્મશાનમાં [illegible] પોતાની [illegible] ખંજરનો [illegible] [illegible]

[" અમર " ને મારી પાછા ફરતાં " બ્રાહ્મણી ધારણી "
નો " વાઘણે " કરેલો શિકાર મરતાં મરતાં બ્રાહ્મણીએ
કરેલા પુકાર બાદ પડદાનું પડવું ઇત્યાદિ]

ધારણી બ્રાહ્મણી— આયરે—બાપ—માડીરે—બાપ રે—મને કોઈ
બચાવો રે હાય—હાય મને " વાઘણે " મારી
નાંખી રે—બાપ—" હાથનાં કર્યાં હૈયે વાગ્યાં " ઉરે
જેવાં કર્મ કર્યાં તેવાં જ ભોગવવાં પડે છે.

[illegible]ણીનું મૃત્યું. અમરનું વિમાનમાં બેસી અદ્રશ્ય થવું. પડદાનું પડવું]

॥ સમાપ્ત—મંગલ પાઠ

પત્રો--જય જય જય પ્રભા ધર્મની છાજે,
ગાજે વીર કુમારો આજે ॥ જય જય ॥

અર્હન ધર્મના મહા પ્રભાવીત
મંત્ર અતિશય ત્રણ ભુવનમાં ॥ જય જય ॥

ચમત્કાર અનેક થયા છે,
મૃત્યુ પથથી બચી ગયા છે ॥ જય જય ॥

તે શ્રી મંત્રની પૂર્ણ કૃપાથી
અમર કુમાર તે મૃત્યુ ભયથી ॥ જય જય ॥

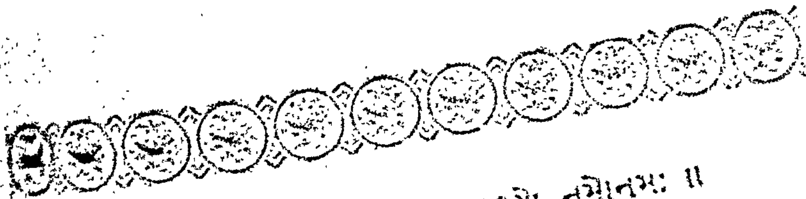
મહા પ્રભાવીત મંત્ર સ્મરણથી,
પ્રગટ થઈ ઈન્દ્રપતિ આવે ॥ જય જય ॥

કોણ પાપી મહિયલમાં જન્મ્યો
નષ્ટ કરૂં તેને હું આજે ॥ જય જય ॥

ભુલ ચુકની માફી યાચી
ગુરૂવર ચરણે નમી ને આજે ॥ જય જય ॥

[ડ્રાપ-પડદાનું પડવું]

* સ

॥ શ્રી આત્મવલ્લભ લલિત ગુરુભ્યો નમોનમઃ ॥

શ્રી ભાઇબીજની ભૂમિકા

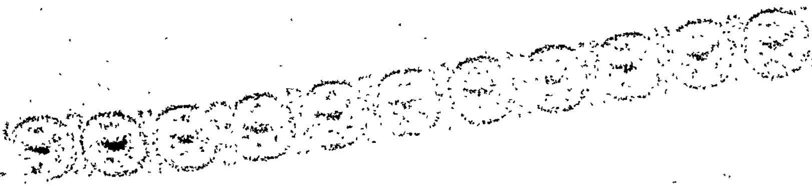
॥ લેખક ॥

—[illegible]—

મુનિરાજ શ્રી [illegible] મહારાજ

[illegible]

[illegible]

॥ અનુપમ—હિત વચનો ॥

સિદ્ધાન્તમાં જે દાન મહીમા-દશ પ્રકારે વરણવ્યો,
સુપાત્રને વળી અભય જગમાં-કેવલી એ ભાખીયો ॥૧॥

મહીમા છે જેનો જગતમાં-મુક્તિ પુરિમાં તે ગયા,
પેખો હૃદયના ભાવથી અનેક જીવો શિવ વર્યા ॥૨॥

ભાવને ભક્તિથી તરવું—યુક્તિ પણ તેમાં નહિં
શ્રદ્ધા વિના ફળ મેળવી-તે કદી પણ બનતું નહિં. ॥૩॥

સમજે તો શાણા સાનમાં-કહેવું હતું તે કહી દીધું,
પરિપૂર્ણ નેહ જીગરમાં-અરપણ કરી ભાવે દીધું. ॥૪॥

[illegible] મિત્રની વાણી હૃદયમાં-સ્નેહથી તમે ધારજો,
[illegible] શિષ્યનું-આગમ વાણી માનજો ॥૫॥

[illegible] નમાઉં-જીગર મુજને આપજો,
[illegible] તન તનું-આપી દીધું છે ક્યારનું ॥૬॥

[illegible] વીરની-સમકિત ભાવે ભવ તરી.
[illegible] પામ્યા તે ધાગી ॥૭॥

[illegible] ॥૮॥
[illegible]

॥ શ્રી ભાઈબીજની ભૂમિકા—સંવાદના પાત્રો ॥

મંગળ પાઠ કરનાર	સુસ્વરી બાળકો.
સૂત્રધાર—જમીલભાઈ	સંવાદના અગ્રણી.
સુમનકુમાર	સૂત્રધારને સહાય કરતા.
રાજકુમાર સુશિલ	મહારાજા નન્દીવર્ધનના સુપુત્ર.
મહારાજા નન્દીવર્ધન	શ્રી રાજગૃહિ નગરીના રાજા.
સૌધર્મેન્દ્ર મહારાજા.	મહારાજા નન્દીવર્ધનના શોકનું— નિવારણ કરનાં ઇન્દ્ર દેવ.
શ્રીધર મંત્રીશ્વર	નન્દીવર્ધન મહારાજાના મંત્રી.
શ્રી ચંદન શેઠ	રાજગૃહિ નગરીના શેઠ (નગરશેઠ).
શ્રી કેસરીસિંહ	સેનાધિપતિ—
શ્રીમતી સુદર્શના બ્હેન.	શ્રી નન્દીવર્ધન રાજાની બ્હેનસાહેબા.
છડીદાર ગોહનસિંગ	મહારાજાની છડી પુકારનાર.
મદન મોહન ભાનુશંકર	શ્રીમતી બ્હેનના રસવતી બનાવનાર રસોઈઆ

સિવાય આદી યોગ્ય પુરુષોને લેઈ યોગ્ય રીતે સંવાદ કરવા થઈ શકે છે.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

પૂર્ણ [illegible]
પાતિકડાં [illegible] દૂર [illegible] ll વન્દન ll ૨ l

મુક્તિ નિશાનના [illegible] આપી
ભલો ભાવના [illegible] દાખડાં કાપી ll વન્દન ll ૩ ll

શિશુ ગણુની ઉર આરઝૂ મારી
લેજો અમને ભાવથી ઉગારી ll વન્દન ll ૪ ll

બાઈ બીજ ભૂમિકા ભજવી,
ભૂમંડલમાં નામને ગજવી ll વન્દન ll ૫ ll

—સંપૂર્ણ—

[મંગલપાઠ પૂર્ણ થયા બાદ સર્વ કિશોરોએ નાટય ઘરમાં જવું બાદ તે જ વખતે સ્ટેજ પર છબીલદાસનો પ્રવેશ પોતાના હાથમાં રાખેલ ફૂલ સામુ નિહાળી સભા સમક્ષ
સૂત્રધાર છબીલ

છબીલ—આ........હા, આ તે કેવો આનંદ, આ—ફૂલ-
વાટીકાના " સુમન " કેટલા સુશોભીત-સુગંધીદાર
દિપી રહ્યા છે. સુમન ત્હારી બલિહારી છે.
" સુમન " તું ક્યાં સંતાયો છે.

[નાટ્યઘરમાંથી પ્રગટ થઈ સ્ટેજ પર આવી [સૂત્રધાર]
છબીલ ને સુમનનું મળવું]

સુમન — વાહ....વાહ જીગર જાન મિત્ર છબીલ—આજ તો
ઘણા જ ખુશ મિજાજમાં જણાય છો. કેમ તમો
સુમનને યાદ કરી રહ્યા છો ?

છબીલ — અરે...શું કર્યું-મી—સુમન, ત્હારૂં જ સ્મરણ " આ
પુષ્પવાટીકાએ " યાદ કરાવ્યું-ભાઈ ! હું ત્હારી
જ શોધમાં છું.

સુમન — કારણ ? એવું તે મારૂં શું કામ પડ્યું કે-મને
તમો યાદ કરો છો. જો કાર્ય હોય તે સુખેથી
સવિસ્તર કહો તે કાર્ય કરવા માટે યોગ્ય સલાહ
આપીશ.

છબીલ — ભાઈ સુમન ! સલાહ તો ત્હારી મને ખરી જ.
પણ સાંભળ સાથ તારી પાસે એક યાચના પણ કરું
[illegible] જ [illegible]—હું [illegible] શોધખોળમાં
[illegible] પરિભ્રમણ કરું છું.

સુમન — પરિભ્રમણ કરો છો. [illegible] નવાઈ [illegible]
[illegible] માટે આટલું [illegible] કામ [illegible]

॥ પ્રથમ–મંગલ–પાઠ ॥

રી કિશોરો—વન્દન કરો પ્રભુ વીર જીનન્દા,
કષ્ટ અમારા કાપો મુણિન્દા, ॥ વન્દન ॥ ધ્રુ ॥

પ્રભુ દર્શનથી પાપ પલાય,
ત્રિવિધ તાપ અમારા જાય ॥ વન્દન ॥ ૧ ॥

પૂર્ણ દયાળે અમ પર થાય
પાતિકડાં સહુ દૂર પલાય ॥ વન્દન ॥ ૨ ॥

મુક્તિ નિલયના સુખડાં આપી
ભવો ભવના અમ દુઃખડાં કાપી ॥ વન્દન ॥ ૩ ॥

શિશુ ગણુની ઉર અરજી ધારી
લેજે અમને ભવથી ઉગારી ॥ વન્દન ॥ ૪ ॥

ભાઇ બીજ ભૂમિકા ભજવી,
ભૂમંડલમાં નામને ગજવી ॥ વન્દન ॥ ૫ ॥

—સંપૂર્ણ—

[મંગલપાઠ પૂર્ણ થયા બાદ સર્વ કિશોરોએ નાટ્ય ઘરમાં જવું બાદ તે જ વખતે સ્ટેજ પર છબીલદાસનો પ્રવેશ પોતાના હાથમાં રાખેલ ફૂલ સામુ નિહાળી સભા સમક્ષ સૂત્રધાર છબીલદાસનું કથન]

સુત્રધાર પ્રવીણ—આ...હા, આ તે કેવો આનંદ, આ-કુસુ-
માદીકાના "સુમન" કેટલા સુંવાળીન-સુગંધીદાર
[illegible] રહ્યા છે. સુમન તારી [illegible] છે.
"સુમન" નું [illegible] [illegible] છે.

[[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [સુમન]
પ્રવીણ ને સુમનનું [illegible]]

સુમન — [illegible]...[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પ્રવીણ—[illegible] તો
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
સુમનને યાદ કરી રહ્યા છો ?

પ્રવીણ — [illegible]...[illegible]—સુમન, [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible]
[illegible]" યાદ [illegible]—[illegible] ! [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] છું.

સુમન — [illegible] ! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] યાદ [illegible] છો. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible].

પ્રવીણ — [illegible] [illegible] : [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]—[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].

સુમન : — [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

હું તમારી સામે જ ઉભો છું. જે કાંઇ કહેવા યોગ્ય હોય તે મને સુખેથી કહો હું મ્હારી શક્તિ પ્રમાણે તે કાર્ય કરવા મારા મિત્રોની સાથે કટિબદ્ધ તૈયાર થઇશ, તેમાં જરા પણ ફરક તમારે સમજવો નહિં.

[ઉપરનું કથન સુમનનું શ્રવણ કરી ઘણા જ હર્ષથી, ભાઈ છબીલનું સુમન પ્રત્યે કથન]

બીલ — ભાઈ સુમન તારૂં વચન સાંભળી મારા મનોમંદિરમાં અનેરો હર્ષ થાય છે. મિત્ર ! આ જગતવાસી જીવોની પુણ્ય પ્રભા, સૂર્ય રશ્મિઓથી ભારત ભૂમીમાં, નૂતન પ્રકાશ પાડી રહી છે, તેમાં વળી આજ "ભાઇ-બીજનો" પવિત્ર અને ઉજવલ દિવસ છે. તે કારણે ભારતની સન્નારીઓ પોતાના ભાઈઓને જમાડવા માટે તેમજ મહીયલમાં "ભાઈ બીજનો મહિમા" પ્રસિદ્ધ કરવા નોતરાં દેવાની ધામધુમમાં પડી ગઈ છે.

મન — સ્નેહી બંધુ પડી ગઈ છે-તે ઠીક છે. પણ તેનું મને કારણ જણાવશો ખરા ?

બીલ — કેમ નહિં સુમન-હું તને તે જ જણાવું છું. સાંભળ. આજથી બે હજાર ને ચારસો વર્ષ પહેલાં "મગધ દેશના મહારાજા" ક્ષત્રીયકુંડ નગરના અધિપતિ નરેશ નન્દીવર્ધન પણ બ્હેન સુદર્શનાનું નોતરૂં ઘણા જ હર્ષપૂર્વક સ્વિકારે છે કેટલો આનંદ.

સુમન — આ—આપણું સર્વ ઉત્તમ [illegible] પરંતુ મગધેશ[illegible]-
ના [illegible] નન્દીવર્ધન—શ્રી [illegible] માં [illegible]
કરવાને માટે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
વિચાર કર્યું, તેનું કારણ શું ? હું તો [illegible]
તે પૂછું છું.

છબીલ — સાચું જ [illegible] [illegible] ધ્યાન પૂર્વક સાંભળ ને
હું કહી સંભળાવું— "શ્રી પ્રથમ તીર્થંકર પ્રભુ
આદીશ્વર પરમાત્મા" —નન્દીવર્ધન નરેશ., આ
[illegible] [illegible]. તેમાંથી તીર્થંકર [illegible] [illegible] [illegible]
આ—[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] "[illegible]" અને "[illegible]" ને [illegible]
કર્યા.

સુમન — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]-
નન્દીવર્ધન [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible]" ને
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

છબીલ — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

સુમન — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ?

છબીલ — સુમન! ઉતાવળ કરવાથી–આંણા પણ ગાકતા નથી. દેખ–સાંભળ–"જગતના ઇશ પ્રભુ મહાવીર પરમાત્મા–જે રાતના સર્વ કર્મોનો ક્ષય કરી મુક્તિ પદ ને વર્યા તે અનિષ્ટ સમાચાર નન્દીવર્ધન–ભૂપાલના કર્ણગોચર થતાં જ "રાજકાર્યનો ત્યાગ કરી સહોદરના અનિવાર્ય વિરહના મહાસાગરમાં મગ્ન બન્યા. તે સમયને "અવધિજ્ઞાને અવલોકી "સૌધર્મેન્દ્ર મહારાજાએ" નન્દીવર્ધન નરેશના શોકનું સમાધાન કર્યું–આ સુવર્ણી સમયને–વધાવી–સતી સુદર્શના પણ પૂર્ણ સન્માનથી ભાઈ નન્દીવર્ધન નરેશને પ્રિતી ભોજન કરાવ્યું. ત્યાર પછી–દુનિયામાં "ભાઇ–બીજનો" મહીમા વિખ્યાત થયો.

સુમન — સત્ય છે સૂત્રધાર છબીલ–તમારૂં કહેવું સાચું ને સત્ય છે. ભારતીય સન્નારીઓનું અનુકરણ કરવું તે સન્માર્ગનું કારણ છે. તમે મને આ કાર્યથી જાણ કર્યો–તે બદલ આપનો ઉપકાર માનું છું.

છબીલ — ધન્ય છે સુમન–તારૂં દિલ અનુકરણ બુદ્ધિને ધારણ કરવામાં ઘણું જ પ્રબળ છે, પણ ભાઈ આ–સભા સમક્ષ મ્હારે કાંઇ કામ કરી બતાવવાનું છે, તેમાં તૂં મને સહાયદાતા બનીશ?

સુમન — હા–સહાય આપી કામ કરી બતાવીશ–પણ મને જણાવો કે કેવા કાર્યની સહાયતા મારી પાસે માંગો છો?

[[illegible] સુમનનું [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]]

કપીલ — [illegible] ભાઈ સુમન! [illegible] [illegible]—
"[illegible]" [illegible] "[illegible]"
નામક સંવાદ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
શૈલીમાં [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
છે. તેમાં [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] પણ [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] હું [illegible] છું.

સુમન — ઘણી જ ખુશાલીની વાત છે. અમો સર્વ મિત્રોએ
આ તરફે [illegible] [illegible] છે. અમો [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] કરી [illegible] [illegible] કરી આ
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

— [illegible] —

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]...(૨)
[illegible] [illegible] [illegible]—
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

સાથી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

સાથી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ॥ [illegible] ॥

સાખી — સભા કા સિના દેખકે–દિલખુશ મન હરખાય.
નિરખો યહ માનવ સભા–છેલ છબીલી સોહાય
ધન્ય ધન્ય મહિયલ ભૂમિ જયકારા ॥ મિત્ર ॥૩॥

[સુમનના વદનથી રસીલી મધુર ભાષાનું ગાયન સાંભળી છબીલનું ખડખડાટ હસવું–બાદ–સુમન પ્રત્યે તેમજ સર્વસ્નેહીઓને સપ્રેમ નિહાળી છબીલનું કથન]

છબીલ — અરે વાહ–મ્હારા વ્હાલા સુમન–તેં તો આજ કમાલ કરી. તારી અમૃતમય વાણી શ્રવણ કરી–મ્હારા અન્તર આત્મામાં અનેરો હર્ષ થાય છે. ચાલો ભાઈ સુમન આપણે સર્વ તૈયારીઓ કરી વિવિધ પ્રકારના નાટય પ્રયોગો તેમજ બોધજન્ય રમુજી કોમિકો આ–પંચરંગી સભાને ફુલોથી વધાવી લઈ તેઓના દિલડાં ખુશ કરીએ. [સભાને ફુલોથી વધાવી સર્વનું જવું]

[ક્ષત્રિયકુંડ નગરના નરેશ મહારાજા નન્દી વર્ધનનો પ્રાયવર્ટ રૂમ ત્યાં ગાદી તકીયા આદિ રાજવૈભવી ઠાઠ પૂર્વક સુશોભીત ગોઠવણી આપી–ત્યાં ગાદીના એક ખૂણા પાસે રહેલા તકીયાને અઢેલીને ઉદાસ વદને ઘણાજ ઊંડા વિચારમાં નન્દીવર્ધન રાજા બેઠેલ છે. એમ સર્વ સભાને નજરે પડે છે. પડદાનું ખુલવું તે વખતે રાજ–કુમાર સુશિલનો પ્રવેશ કાકાજીને નમન પૂર્વક બે હાથ જોડી નમ્ર ભાવે કથન]

સુશિલકુમાર —કાકાજી ! દુગ્ધપાન કરવા ક્ષુધા ભૂવનમાં મ્હારાં બ્હેન યાદ કરે છે. આપ–જલદી દુગ્ધપાન કરવા પધારો.

([illegible])

નંદીવર્ધન — કેમ ? આહ, સુમિત્ર-આર્ય ! [illegible]
[illegible] આવ્યો છું.

સુમિત્રકુમાર — [illegible] — આર્ય ! હું [illegible] આપનો
[illegible] આવ્યો છું.

નંદીવર્ધન — આહ ! તું [illegible] આવ્યો છે.

([illegible])

[illegible] — [illegible] !
[illegible] !
[illegible].

નંદીવર્ધન — [illegible]...[illegible]
[illegible]... [illegible] ?

([illegible])

[illegible] — [illegible] ?
[illegible]

સૌધર્મેન્દ્ર — નન્દીવર્ધન—જાગૃત થાઓ—રાજન્ તમો સ્વપ્નમાં નથી પણ મોહમાં મસ્ત છો. તમારા સામે જે વ્યક્તિ તમોને દૃષ્ટિગોચર થાય છે. તે હું ઇન્દ્ર છું. પહેલા દેવલોકથી તમોને બોધિત કરવા મ્હારૂં આગમન થયું છે. રાજન્ ! તમો શોકનું નિવારણ કરો. હું તમોને તે જ કથન કરવા આવ્યો છું.

[ઉભા થઇ પોતે બે હાથ જોડી ઇન્દ્ર પ્રત્યે રાજા નન્દીવર્ધનનું કથન]

નન્દીવર્ધન — નમન છે—ઇન્દ્રદેવ—મ્હારી ઉપર આપે મોટી કૃપા-કરી—આપ જેવા મહા પ્રભાવશાળી—દેવેન્દ્રના દર્શન થાય તેમાં મ્હારૂં અહોભાગ્ય માનું છું.

સૌધર્મેન્દ્ર — રાજન્ ! તમે તમારૂં અહોભાગ્ય માનો છો તો—"સહોદરના" મોહનો ત્યાગ કરી સાવધાન થાઓ.

[ઉપરોક્ત દેવેન્દ્રનું વચન શ્રવણ કરી પોતે સાવધાન થઇ નન્દીવર્ધન રાજાનું કથન]

નન્દીવર્ધન — મહારાજ ! આપના અમોઘ વચનોથી સાવધ છું-પરંતુ મ્હારા શિરતાજ જગતપ્રભુ—મહાવીર કયાં ?

[પ્રભુ મહાવીરનું નામ ઉચ્ચારણ કરતાં રાજા નન્દીવર્ધનના નેત્રોમાંથી બે આંસુડાં ટપકી પડે છે. હૈયું ભરાઇ જતાં જ ઇન્દ્ર મહરાજે સત્ય હકીકત જણાવીને રાજવીને શાન્ત કરે છે—ઇન્દ્રનું રાજવી આગળ સત્ય કથન]

સૌધર્મેન્દ્ર — રાજન્ ! તે જ હું તમને નિવેદન કરવા આવ્યો છું. હૈયું ઠેકાણે રાખી મ્હારૂં એક વચન સાભળો "પ્રભુ મહાવીર પરમાત્મા" આ—અવસરપિણી-કાળ ચક્રથી મુક્ત બની, અને પોતાનું બહોંતેર

[illegible] આયુષ્ય પૂર્ણ કરી [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] કે ભગવન્!
[illegible] નથી. [illegible]
[illegible]

[[illegible]]

નન્દીવર્ધન — આપના [illegible]
[illegible]
[illegible]
આનંદ-ઉત્સવ! આપ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] છે.

[[illegible]]

પડીહાર — [illegible]
[illegible]
[illegible]

નન્દીવર્ધન — [[illegible]]

મંત્રીશ્રીધર — મહારાજા? આપની કૃપાથી–નગરમાં પૂર્ણ શાન્તિ વર્તે છે. પરંતુ નગરમાં બીજી કોઈ નવિનતા જોવામાં આવી નથી. ફક્ત ગઇ કાલે સાંજના આપના રાજકુમાર સુશિલ ને લઈ આપના બગીચામાં ફરવા જતો હતો. તે વખતે શહેરની "સન્નારીઓ "ભાઈ બીજનું ગાણું" ગાતી હતી.

ચંદનભાઇ નગર શેઠ—રાજન્ આપણા મંત્રીશ્વરનું કથન સત્ય છે. આપનો "સુમન" ને તેની માતોશ્રી ઘરબેઠાં હલુભાષામાં "ભાઈ–બીજ" સંબંધી વાતો કરતા હતા તે મેં બહાર બેઠા બેઠા ગાદી પર સાંભળ્યું હતું.

[ઉપરોક્ત ચંદન શેઠના શબ્દોનું શ્રવણ કરી "મહારાજા" ની બાજુમાં બેઠેલા "રાજકુમાર સુશિલ" બેઠક પરથી ઉભા થઈ પોતાના પિતા (રાજા)ને નમન કરી પોતાની બાળ ભાષામાં મધુર [મૃદુ ભાષામાં] નમ્ર ભાવે કથન]

રાજકુમાર સુશિલ—કાકાજી ! ઠીક છે આપણા નગર શેઠનું કથન વ્યાજબી છે. આવતી કાલે મ્હારી મોટી બ્હેન "સુદર્શના દેવી" સન્માન પૂર્વક આપને જમવા માટેનું નોતરૂ દેવા માટે આવનાર છે, આ પ્રમાણે મ્હારો મિત્ર સુમન ગઇ કાલે સાંજના મને વાટીકામાં કહેતો હતો.

નન્દીવર્ધન — ધન્ય છે ભાઈ સુશિલ–"સુમન" ત્હારો બાહબંધ છે?

રાજકુમાર સુશિલ—હા......કાકાજી ! સુમન મ્હારો જીગર જાન દોસ્ત છે. અમે બન્ને એક જ અધ્યાપકની

માટે જ અત્યાર સુધી [illegible]. [illegible] આવી અમન ચમનની વાતોની પણ [illegible] [illegible].

નન્દીવર્ધન — સામાન્ય [illegible] સુમિત્ર — [illegible] મને ગમી. પણ ભાઈ ? કોઈ [illegible] નથી [illegible] મારા મિત્ર સુમનને મેં જોયા નથી તેનું કારણ શું ?

રાજકુમાર સુમિત્ર — કારણ-કારણ તો [illegible] છે, આપને [illegible].

નન્દીવર્ધન — [illegible] સુમિત્ર [illegible] [illegible] છે. [illegible] નહિ.

સેનાધિપતિ કેસરસિંહ — [illegible] રાજકુમાર સુમિત્ર. [illegible] છે. [illegible] [illegible] [illegible] ॥ ૬ ॥

[[illegible]]

[illegible]

મંત્રીશ્વર — [illegible] સેનાધિપતિ, [illegible] [illegible] છે.

નન્દીવર્ધન — [illegible]

[illegible] — [illegible] [illegible] [illegible].

સેનાધિપતિ કેસરસિંહ—મહારાજા—આપણા મંત્રીશ્વરના સુપુત્ર સુગુણ—તો એક ગુણનો ખજાનો છે, તેમાં વળી મોહક મુખમુદ્રા તો તેની જગતવાસી જીવોના નયનોમાં અંજન રૂપ છે. કેમ કે તે કિશોર કુમાર મ્હારા ટચમાં એક વખતે આવી ગયેલ છે. તેનું મને પુરૂ ધ્યાન છે.

[ઉપરનું કથન સેનાધિપતિનું સાંભળી આશ્ચર્ય પૂર્વક મંત્રીશ્વર પ્રત્યે રાજાનું કથન]

નન્દીવર્ધન — કેટલું આશ્ચર્ય મંત્રીશ્વર—તે તમારા સુગુણ ને મ્હારી પાસે કોઇ વખત લાવ્યા જ નથી. આ કેવું આશ્ચર્ય કહેવાય.

મંત્રીશ્રીધર — મહારાજા લાવ્યો છું. જરૂર—આપને નમન કરાવવા સારૂં, એક વખત આપના ચરણોમાં લઈ આવ્યો છું જરૂર પરંતુ તેને ઘણો સમય થઈ ગયો છે.

નન્દીવર્ધન — કાંઈ હરકત નહિં મંત્રીશ્વર—પણ હવે પછી એક વખતે સુગુણને લઈ મને જરૂર તેની ઓળખાણ આપજો.

શ્રીધરમંત્રી — કેમ નહિં મહારાજા, જેવી આપની આજ્ઞા જરૂર બતાવીશ.

ચંદન નગરશેઠ—નેક નામદાર—મહારાજા આપને એક અર્જ કરૂં "સુગુણ સંગીત" માં એકકો છે. તેમજ ભલભલા ગાયકોના મન તેણે મોહિત કર્યાં છે. એક વખતે તે કુમારને આપની પાસે બોલાવી તેના મુખનું શુલલીત મધુર સંગીત શ્રવણ કરી ચિત્તને આનંદીત કરો એ જ મ્હારી આપને પ્રાર્થના છે.

નન્દીવર્ધન — ઘણી જ [illegible] ની વાત છે. [illegible]
[illegible] તેમાં [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] કેમ મંત્રીજી—
આ વાતમાં આપની [illegible] છે ને ?

[illegible] — કેમ ન [illegible], [illegible]
[illegible]
[illegible] કરીએ.

નન્દીવર્ધન — ઘણી જ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[[illegible]]
[[illegible]]

પ્રતિહાર — [illegible]
[illegible]
[[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]]

[illegible]
[[illegible]
[illegible]]

નન્દીવર્ધન — આવો બ્હેન ! કેમ–આજ અચાનક તમારૂં આવવું થયું. મ્હારા લાયક કાંઈ કામ સેવા હોય તો ફરમાવો.

બ્હેન સુદર્શના—ભાઈ ! કામ સેવા તો નહિં. પરંતુ આજ આપને કાર્તિક સુદ–બીજનો મહીમાં "મહિયલમાં" મહાપર્વ તરીકે વિખ્યાત કરવો છે. તે માટે ખાસ કરી–આપ ભાઈશ્રીને જમવા માટેનું નોતરૂં દેવા આવી છું.

[થોડીવાર પોતાના મન સાથે વિચાર કરી નન્દીવર્ધન]

નન્દીવર્ધન — ઘણું જ સારૂં–બ્હેન તમને મ્હારાથી ના કહેવાય. તમારી સુખ મુદ્રાને નિહાળી મ્હારા મનોમંદિરમાં અનેરો આલ્હાદ ઉત્પન્ન થાય છે. બ્હેન ! આજ ભોજન માટે આટલો આગ્રહ ?

બ્હેન સુદર્શના—ભાઈ આગ્રહનું એક કારણ છે. આજ નૂતન પ્રભાતની ઉજ્વલ બીજ છે. અને તે ભાઈ–બીજ તરીકે પૃથ્વીમંડળમાં વિખ્યાત થાય-તે–માટે બ્હેનો એ ભાઈઓનું સન્માન કરી સત્કાર કરી પ્રેમ–પૂર્વક " ભોજન " કરાવી. ભાઈઓનું બહુમાન પૂર્વક સન્માન કરવું–તે આજ કેમ ભુલાય ભાઈ.

નન્દીવર્ધન — એટલેજ–બ્હેન તમો મને જમવાનું "નોતરૂ" દેવા આવ્યાં છો.

[સ્વયં] — ત્યારે તો મ્હારે પણ કોંઇ જમ્યા બાદ બ્હેનોનું સન્માન કરવું જોઇએ.

બ્હેન સુદર્શના—ભાઈ તે તો તમારી મરજી–વ્યવહાર તે ધર્મ છે. ધર્મથી જ માનવદેહ શોભા પામે છે. અને અધર્મી

જીવનમાં [illegible] જ કરે છે. [illegible]
[illegible]
[illegible], તેમાં [illegible] નથી.

[[illegible]]

રાજકુમાર સુશીલ—કેમ [illegible] ! [illegible]
[illegible] ?

[illegible] — [illegible] સુશીલ ! [illegible] છે.

[illegible] — ભાઈ સુશીલ [illegible]

સુશીલકુમાર — [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] — [illegible]

સુશીલકુમાર—[illegible]

[illegible] — ભાઈ સુશીલ [illegible] છે. [illegible]
[illegible]
[illegible] છે.

[illegible] — [illegible]

[[illegible]] [illegible]
[illegible]

[[illegible]]

[illegible] — [illegible]

બ્હેન સુદર્શના—ભાઈ તારો તે ગુનો હોય—તું તો મ્હારે લાડક-
વાયો કહેવાય. પણ—કોઈ વખતે આવી કોઈનાની
ખબર લેજે

રાજકુમાર સુશિલ— ઘણું જ સારૂં બા— આપને, ઘણી વખત
મળીશ—જાઉં છું. બા.

સુદર્શના બ્હેન—ઘણી ખુશાલીની વાત છે. આવજે ભાઈ સુશિલ
તારા આવવાથી મને ઘણો જ આનંદ થશે.
જય જીતેન્દ્ર [બે હાથ જોડી]

સુશિલ — જય જીતેન્દ્ર—બા— જાઉં છું.

સુદર્શના બ્હેન—આવજે ભાઈ ખુશાલીમાં રહે જે.

[પડદાનું પડવું સમાપ્ત]

—સમાપ્ત મંગલપાઠ—॥ રાગ—ધનાશ્રી ॥

સર્વપાત્રો—જય જય જય મહારાજ—જગપતિ જય જય મહારાજ,
કર્મ ખપાવી નિર્વાણુ પામ્યા—વિશ્વપતિ મહારાજ—જગપતિ ॥ ૧ ॥
સહોદરના શોક વિરહમાં—નન્દીવર્ધન મહારાજ—જગપતિ ॥ ૨ ॥
રાજ કાજનો ત્યાગ કરીને બેચેની બન્યા રાજ—જગપતિ ॥ ૩ ॥
"ભાઈબીજ ભૂમિકા" ભજવી—આનંદ કરો કાજ—જગપતિ ॥ ૪ ॥
ભૂલ ચુકની માફી યાચી—વિરમીએ મહારાજ—જગપતિ ॥ ૫ ॥

—સમાપ્ત પટાક્ષેપ—

॥ સ્વપ્ન વિચાર ॥

॥ [illegible] ॥

[illegible] ॥૧॥

[illegible] ॥૨॥

—સમાપ્તી—

[illegible]

આજ ભાઈબીજનો પવિત્ર દિવસ છે. તેને જગ જાહેર કરવા તેમજ ભાઈઓનું સન્માન કરવા જગતવાસી સન્નારીઓનું મુખ્ય કર્તવ્ય છે. તેમાં આપણા બ્હેન સાહિબાએ-પોતાના ભાઈશ્રી નન્દી-વર્ધન મહારાજાને આજે પોતાને ત્યાં જમવા પધારવાનું તેડું કર્યું છે. તે બ્હેન સુદર્શના સાહિ-બાના "નોતરાં" ને માન આપી મહારાજા આજે બ્હેનને ત્યાં જમવા આવવાના છે. તેમાં-રસવતી રસોઇ તૈયાર થઇ ગઇ છે. તેમાં-રાજવૈભવની વાનગીઓ જાત-જાતને ભાત-ભાતની છે. આ વખતે મને, કવિ-દલપતરામની બનાવેલી કવિતા યાદ આવિ. સજ્જન મહાશયો ! સાંભળો.

દાળ ભાતને કિધી કઢી માહે નાખીતી સુંદર વડી-
ભાત-ભાતના તળીયાં શાક-બાસુદી પુરી દૂધપાક,
પુરણ પોળી લાડુ શાક-વડાં કચોરી ને કંસાર,
ભજીયાં ને ભાજી તે ખરી-સુંદર શિરોને રોટલી ॥૧॥

સાંભળયું મ્હારા મહેરબાનો, ભાઈના સ્વાગત માટે કરેલી તૈયારી ધન્ય છે, ભારતની સન્નારીઓ ને ધન્ય છે.

[ઉપરોક્ત કથન કરી રસોઇયાઓનું નાટય ઘરમાં જવું બાદ સુદર્શના બ્હેનના મહેલવાળા પડદાનું ખુલવું સ્ટેજ પર જમવાની સર્વ તૈયારી (પાટ-પાટલા-પાણીના પ્યાલા પાન સોપારી) મુખવાસ આદિની ગોઠવણ કરવાનું ખાસ ધ્યાનમાં રાખવું પડદાનું ખુલવું તે જ વખતે રાજા નન્દી વર્ધન તેમજ રાજકુમાર સુશિલનો પ્રવેશ-બ્હેનનું સ્વા-ગત વચનોનું કથન]

સુરસુંદરીના મહેલ—[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible].

નન્દીવર્ધન—મહેલ! મને પણ [illegible] તો [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] જ નથી પણ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
આવ્યો છું.

[[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ([illegible]
[illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]]

મહેલ સુરસુંદરીના—[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] છે.

નન્દીવર્ધન — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]—[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

બ્હેન સુદર્શના—ભાઈ તારો તે ગુન્હો લોગ-તું તો મ્હારે લાડક-
વાયો કહેવાય. પાછા—કોઈ વખતે આવી કોઈગાની
ખબર લેજે

રાજકુમાર સુશિલ— ઘણું જ સારૂં બા— આપને, ઘણી વખત
મળીશ—જાઉં છું. બા.

સુદર્શના બ્હેન—ઘણી ખુશાલીની વાત છે. આવજે ભાઈ સુશિલ
તારા આવવાથી મને ઘણો જ આનંદ થશે.
જય જીતેન્દ્ર [બે હાથ જોડી]

સુશિલ — જય જીતેન્દ્ર-બા- જાઉં છું.

સુદર્શના બ્હેન—આવજે ભાઇ ખુશાલીમાં રહે જે.

[પડદાનું પડવું સમાપ્ત]

—સમાપ્ત મંગલપાઠ—॥ રાગ—ધનાશ્રી ॥

સર્વપાત્રો—જય જય જય મહારાજ—જગપતિ જય જય મહારાજ
કર્મ ખપાવી નિર્વાણ પામ્યા—વિશ્વપતિ મહારાજ—જગપતિ ॥ ૧
સહોદરના શોક વિરહમાં—નન્દીવર્ધન મહારાજ—જગપતિ ॥ ૨
રાજ કાજનો ત્યાગ કરીને બેચેની બન્યા રાજ—જગપતિ ॥ ૩
“ભાઇબીજ ભૂમિકા” ભજવી—આનંદ કરો કાજ—જગપતિ ॥ ૪
ભૂલ ચુકની માફી યાચી—વિરમીએ મહારાજ—જગપતિ ॥ ૫

—સમાપ્ત પટાક્ષેપ—

॥ સ્વપ્ન વિચાર ॥

॥ [illegible] ॥

[illegible] ॥૧॥

[illegible] ॥૨॥

—[illegible]—

[illegible]

" ત્રિતાલ—કવ્વાલી સંગીત "

ખુશાલીનો દિવસ કેવો–અનુપમ ચાંદની જેવો,
પુનમના ચંદ્રને તારા–ખીલ્યા છે દિવ્ય શકિતમાં –ખુ
ભુવનમાં સૂર્યની કિરણો–જીવનનું સુખ આપે છે;
સહુના નેત્રમાં જ્યોતિ–અમીરસ વારિ છાંટે છે. ખુ–॥ ૧ ॥

પૂરવના પુણ્યના યોગે–મળ્યો છે. જન્મ માનવનો–
તેમાં વળી શુભ સંયોગે–થયો મને ભાઈનો સંગમ–ખુ–॥ ૨ ॥

તથાપિ વિરહના આંસુ–ઝરે છે. રાતપ્રતિ દિનમાં,
સમજમાં તે નહિ આવે–કર્મભારે મન નડતુ–ખુ– ॥ ૩ ॥

ખરી વાચા છે. દેવોની–ખરૂં આ દેવનું સ્વપ્નું,
ગવેશણા મેં કરી તેની–મળી આવ્યો મને ખાંચો–ખુ– ॥ ૪ ॥

[illegible] મોટીપોળમાં–વસે છે ભાઈ ત્યાં તારો,
[illegible] ભાનુ રામા છાજે–સુતરીયા કુલમાં ગાજે–ખુ– ॥ ૫ ॥

[illegible] [illegible]–તેથી મળશે તને સાથો ?
સુંદર તેની મોહિની સુરત–"છબી ઘરમાં" તે છાજે છે–ખુ–॥ ૬ ॥

"જીવન મિત્ર" હૃદય ગાજે–હરખથી તે વધાવે છે.
ચિરંજીવી રહો સજ્જન, આત્મ સાક્ષિથી ધ્યાવું છું–ખુ–॥ ૭ ॥

[illegible] ફરી જગતમાં ગાવું, ધન્ય "સુહૃદ" જીવન ત્હારૂં
[illegible] ? આશાઓમાં તને ચાહું–ખુ ॥ ૮ ॥

—સંપૂર્ણ—

—[illegible]—